

Wat is Spiritisme?

**INLEIDING TOT DE KENNIS VAN DE ONZICHTBARE WERELD
VOLGENS DE OPENBARINGEN VAN DE GEESTEN.**

OF:

**EEN BEKNOPT OVERZICHT VAN DE GRONDBEGINSELEN VAN DE
SPIRITISTISCHE LEER
EN EEN VERDEDIGING TEGEN DE VOORNAAMSTE KRITIEKEN**

door

ALLAN KARDEC

Schrijver van „Le Livre des Esprits, Le Livre des Mediums”etc, Naar de 8^e uitgave uit het Frans Vertaald

Door

J. G. Plate

1873

VOORWOORD VAN DE VERTALER

Om iets te kennen moet men het geleerd hebben, deze regel schijnt voor alles waar te zijn, behalve voor het spiritisme. Althans denkt iedereen daarover een oordeel te kunnen vellen zonder de eerste letter van de grondbeginselen van deze wetenschap te kennen. Vandaar die belachelijke beschrijving, verklaring en beoordeling, die men er aan geeft; en waaraan niets ontbreekt, dan alleen de waarheid.

Sinds vele jaren wekte het spiritisme mijn belangstelling. Deze belangstelling is, naarmate ik dieper in het wezen van deze wetenschap mocht binnendringen, steeds gestegen.

Ik putte mijn kennis voornamelijk uit de werken van de waardige apostel van de leer Allan Kardec, en voel mij nu onweerstaanbaar aangedreven om een van deze werken in het Nederlands te vertalen en mijn landgenoten aan te bieden om hen die erin geïnteresseerd zijn, in de gelegenheid te stellen iets meer, iets degelijk over het spiritisme te weten te komen.

Sinds enig tijd bemoeien zich ook Nederlandse geleerden met die wetenschap. Hun werken zullen door iedere onbevooroordeelde met belangstelling gelezen worden, al mochten zij de gevoelens daarin uitgedrukt niet delen, want zij ademen een ernst en een humaniteit die alle harten moet aantrekken. Maar ik beschouw (wellicht dwaal ik) de meeste van hun geschriften nog te hoog om door hen die nog *niets* weten, te kunnen begrepen en beaamd te worden, en het is daarom dat ik het waag om "Wat is Spiritisme?" uit te geven. Mijn bedoeling is alleen, een steentje bij te dragen voor het Grootse Gebouw, dat in deze eeuw, en met de medewerking van bijna alle volken van de aarde, opgetrokken wordt.

God zegene deze poging!

J. G. PLATE

ARNHEM, April 1873

INLEIDING

Zij, die het spiritisme slechts oppervlakkig kennen, hebben natuurlijk de neiging vele vragen te stellen, waarop een grondige studie hun waarschijnlijk het antwoord zou geven; maar het ontbreekt dezulken dikwijls aan de nodige tijd, ook wel aan de wil, om zich aan uitgebreide waarnemingen te wijden. Zij zouden, alvorens daartoe over te gaan, tenminste willen weten waarvan eigenlijk sprake is, en of het de moeite waard is, zich daarmee in te laten. Het is ons dus nuttig voorgekomen, om in een kort bestek op enige van de voornaamste vragen die ons dagelijks gedaan worden, te antwoorden. Dit zal voor de lezer een eerste inwijding zijn, terwijl het ons ontheffen zal van gedurig hetzelfde te moeten herhalen, en daardoor tijd zal sparen.

Het eerste hoofdstuk bevat, in de vorm van conversaties, het antwoord op de meest voorkomende tegenwerpingen van hen die ten enenmale onbekend zijn met de eerste beginselen van de leer, met daarbij de weerlegging van de voornaamste argumenten van haar bestrijders. De vorm van conversaties komt ons de geschiktste voor, omdat deze de dorheid van een dogmatische voorstelling kan vermijden.

Het tweede hoofdstuk is gewijd aan de beknopte uiteenzetting van dat gedeelte van de praktische en experimentele wetenschap waarop de beginner, bij gemis aan volledig onderwijs, zijn aandacht moet vestigen om met kennis van zaken te kunnen oordelen. Dit gedeelte is als 't ware de korte inhoud van het „Boek van de Mediums.” 1)

De tegenwerpingen vinden meestal hun oorsprong in de valse begrippen welke wij ons over iets dat ons onbekend is, van tevoren gevormd hebben. Door deze begrippen te verbeteren vermijdt men vele tegenwerpingen en dat is het doel van dit geschrift.

Het derde hoofdstuk kan men beschouwen als de korte inhoud van “Het Boek der Geesten” 2)

Het is de oplossing door de leer van het spiritisme, van een aantal psychologische, morele en filosofische vraagstukken van het hoogste belang die dagelijks gesteld worden, en waarvan nog geen een filosoof een voldoende oplossing gegeven heeft. Laat men trachten dezelfde door iedere andere theorie en zonder de sleutel welke het spiritisme verschaft, op te lossen, dan zal men zien welke antwoorden de meest logische zijn, en het best aan het oordeel van de rede voldoen

Dit overzicht is niet alleen nuttig voor beginnenden, die er in weinig tijd en op een

weinig kostbare wijze de voornaamste begrippen uit zullen kunnen putten maar ook niet minder voor ingewijden, die er uit leren kunnen hoe op de tegenwerpingen die men niet nalaat hen te maken, te antwoorden. En daarenboven, omdat zij er in een kort bestek, en als 't ware in een overzicht de grondbeginselen welke zij nimmer uit het oog moeten verliezen, verenigd zullen vinden.

- 1) *Le Livre des Mediums par Allan Kardec. Parijs*
- 2) *Le Livre des Esprits. par Allan Kardec, Parijs.*

Om nu reeds, en beknopt, de vraag, welke de titel van dit geschrift stelt, te beantwoorden, zeggen wij: „Het spiritisme is een wetenschap van waarneming, en een filosofie. Als praktische wetenschap bestaat zij in de contacten, welke men met de Geesten kan tot stand brengen. Als filosofie omvat zij al de morele gevolgen welke uit die contacten voortvloeien. Men kan dus zeggen: het spiritisme is een wetenschap welke handelt over de natuur, de oorsprong en de bestemming van de Geesten, en over hun relatie met de stoffelijke wereld.

WAT IS SPIRITISME?

EERSTE HOOFDSTUK

EEN GESPREK OVER HET SPIRITISME

De Bestrijder

Een Bezoeker. Ik verklaar u, mijnheer, dat mijn verstand weigert, om de zonderlinge verschijnselen, die men aan de Geesten toeschrijft, als werkelijk bestaande aan te nemen. Die verschijnselen, ik ben er zeker van, bestaan alleen in de verbeelding. Evenwel voor feiten zou men moeten zwichten, en dat zou ik doen indien men mij onweerlegbare bewijzen kon bijbrengen. Ik kom u dus verzoeken mij te veroorloven slechts bij één of twee zittingen (ik wil niet onbescheiden zijn) tegenwoordig te wezen, om mij zo mogelijk te overtuigen.

Allan Kardec. Mijnheer. Indien uw verstand weigert aan te nemen wat wij als verkregen feiten beschouwen, is het een bewijs, dat u uw verstandelijke ontwikkeling stelt boven die van al diegenen welke uw zienswijze niet delen. Ik trek uw verdiensten niet in twijfel, en matig mij niet aan, mijn verstand boven het uwe te stellen, houd u dus voor, dat ik mij vergis daar het de rede is die tot u spreekt, en laten wij het er bij laten.

De Bez. Bedenk toch dat, indien u mocht slagen, mij mocht overtuigen, het een uitmuntend wonder in het belang van uw zaak zou zijn daar ik bekend sta als een tegenstander van uw begrippen.

A. K. Het doet mij leed, mijnheer, maar ik bezit de gave niet, om wonderen te doen. U denkt dat één of twee bijeenkomsten voldoende zouden wezen om u te overtuigen. Dit zou inderdaad toverkunst zijn, daar ik meer dan een jaar arbeid nodig heb gehad om zelf die overtuiging te verkrijgen. Laat dit u bewijzen dat, indien ik overtuigd ben geworden, het niet lichtvaardig gebeurd is. Daarenboven geef ik geen voorstellingen, mijnheer. Het schijnt dat u zich vergist over het doel onzer bijeenkomsten. Wij nemen geen proeven om de nieuwsgierigheid, van wie ook, te bevredigen.

De Bez. U bent er dus niet op gesteld bekeerden te maken?

A. K. Waarom zou ik er op gesteld zijn van u een bekeerde te maken, indien u zelf daar niet op gesteld bent? Ik dwing niemand mijn overtuiging op. Als ik mensen ontmoet, die ernstig verlangen te leren en mij de eer aandoen inlichtingen te vragen, is het mij een genoegen en reken ik het mij tot plicht hun te antwoorden, voor zover mijn kennis daartoe reikt. Maar wat de tegenstanders aangaat, die, zoals u, vooruit een vaste overtuiging hebben, voor dezen doe ik niet de minste poging, om hen daarvan terug te brengen, aangezien ik genoeg welgezinde lieden aantref, en mijn tijd dus niet behoef te verliezen met dezulken die het niet zijn. Ik weet dat de overtuiging, vroeger of later, door de kracht van het onderwerp zal gevestigd worden, en dat de meest ongelovigen met de vloed zullen worden meegesleept. Op het ogenblik zijn enige voorstanders min of meer, zonder gewicht. Daarom zal ik mij nooit warm maken om personen die, zoals u, zulke goede gronden hebben waarom zij onze overtuiging niet delen kunnen, daartoe over te halen.

De Bez. Het is toch van meer belang dan u denkt mij te overtuigen. Wilt u mij veroorloven eens mijn gevoel openhartig uit te spreken, en mij beloven u niet door mijn woorden beledigd te gevoelen? Het zijn mijn gedachten over de zaak en niet over de personen met wie ik spreek. Ik eerbiedig de persoon, zonder daarom van zijn gevoel te zijn.

A.K. Het spiritisme heeft mij geleerd gemakkelijk over de bekrompen gevoeligheid van de eigenliefde heen te stappen en mij niet door woorden beledigd te gevoelen. Indien de uwe de perken van de hoffelijkheid en betamelijkheid konden overschrijden, zou ik daaruit opmaken dat u een onopgevoed mens bent en meer niet. Ik voor mij laat dergelijke handelingen liever aan anderen over. Hieruit ziet u dat het spiritisme althans tot iets dient. Ik herhaal het, mijnheer, ik ben er volstrekt niet op gesteld u mijn overtuiging te doen delen. Ik eerbiedig de uwe indien die oprecht is. Doch evenzo verlang ik dat men de mijne eerbiedige. Daar u het spiritisme als een hersenschim beschouwt, hebt u tot mij komende, tot uzelf gezegd: „Ik ga een krankzinnige zien.” Kom er maar rond voor uit, ik zal het mij niet aantrekken. Alle spiritisten zijn krankzinnig, over dit punt is men het eens. Welnu, mijnheer, daar u het spiritisme als een ziekte van de geest beschouwt, zo zou ik mij bezwaard gevoelen u in die leer in te wijden, en het verwondert mij dat u, bij die gedachte, het verlangen koestert een overtuiging te verlangen, die u onder de krankzinnigen zou rangschikken. Indien u vooraf zeker bent niet overtuigd te kunnen worden, dan is uw poging nutteloos, want zij heeft dan slechts de bevrediging uwer nieuwsgierigheid ten doel. Ik verzoek u dus het hierbij te laten, want ik heb geen tijd te verliezen met nutteloze gesprekken.

De Bez. Men kan zich toch vergissen, zich illusies scheppen zonder krankzinnig te zijn !

A.K. Laten wij de knoop doorhakken. Zeg maar, gelijk zo velen, dat het een voorbijgaande waanzin is, maar toch zult u moeten toestemmen dat een waanzin die in alle landen in weinige jaren, miljoenen aanhangers telt, waaronder geleerden van alle klassen, en die haar aanhangers bij voorkeur onder de beschaafde klassen vindt, een zonderlinge waanzin is die wel enig onderzoek verdiend.

De Bez. Het is waar, ik heb mijn eigen gedachten over het onderwerp, maar deze zijn niet zo absoluut dat ik zou aarzelen ze op te offeren voor deugdelijke bewijzen

tegen mijn mening. Zoals ik zei, u hebt er een zeker belang bij mij te overtuigen. Ik zal u maar bekennen dat ik een boek moet schrijven, waarin ik mij voorstel, beroepshalve (sic) te betogen wat ik als een dwaling beschouw, en daar dit boek een wijde strekking moet hebben en een bres moet schieten in de werken van de Geesten, zou ik het niet uitgeven indien ik overtuigd kon worden.

A.K. Het zou mij spijten, mijnheer, indien ik u zou moeten beroven van de voordelen die dat boek, wat zulk een wijde strekking moet hebben, u belooft. Ook heb ik er niet het minste belang bij dit te doen. Integendeel, ik wens het een groot succes toe, aangezien het ons dan tot prospectus en aanbeveling zal dienen. Als iets aangevallen wordt, wekt het de aandacht op. Er zijn vele mensen die het vóór en tegen willen kennen, en de kritiek geeft hiertoe de gelegenheid, zelfs aan diegenen die er het minste aan dachten. Op die wijze beveelt men dikwijls, zonder het te willen, degenen aan die men schaden wilde. De kwestie van de Geesten is daarenboven zo vol belang, zij wekt de nieuwsgierigheid in zulke hoge mate op, dat het voldoende is de aandacht op haar te vestigen, om de lust op te wekken haar te doorgronden.

De Bez. Dus zou, volgens u, de kritiek tot niets dienen, en de publieke opinie niets zijn?

A. K. Ik beschouw de kritiek niet als de uiting van de openbare mening, maar als een individueel gevoelen, waarbij de persoon zich vergissen kan. Lees de geschiedenis en u zult zien hoeveel meesterstukken bij hun verschijnen veroordeeld zijn. Deze veroordeling heeft toch niet belet, dat het meesterstukken gebleven zijn. Als iets slecht is, zullen alle mogelijke loftuitingen het niet goed maken. Indien het spiritisme een dwaling is, zal het vanzelf te niet gaan. Indien het een waarheid is, zullen alle hekelschriften niet in staat zijn, er een leugen van te maken. Het boek dat u schrijven wilt, zal een persoonlijke waardering behelzen, uitgaande van uw standpunt, en de wezenlijke publieke opinie zal oordelen, of u juist geoordeeld hebt. Daarom zal men willen zien, en indien men later ontdekt dat u gedwaald hebt, zal uw boek belachelijk zijn, net als die werken welke vroeger tegen de bloedsomloop, de vaccine enz. geschreven zijn. Maar ik vergat dat u het onderwerp beroepshalve moet behandelen, dat wil zeggen dat u het in alle opzichten bestudeerd hebt, dat u gezien hebt al wat te zien is, alles gelezen hebt wat over het onderwerp geschreven is, de verschillende meningen ontleed en vergeleken hebt, dat u in de beste omstandigheden uw eigen onderzoek hebt ondernomen, dat u uw nachtrust

gedurende jaren eraan hebt opgeofferd, in één woord, dat u niets hebt nagelaten wat strekken kan om tot de bepaling van de waarheid te geraken. Ik moet dit veronderstellen indien u een ernstig mens bent, want alleen hij die dit alles gedaan heeft, heeft het recht te zeggen, dat hij met kennis van zaken spreekt.

Hoe zou u denken over iemand die zich als beoordelaar over een letterkundig werk opwierp zonder met de letterkunde bekend te zijn? Die een schilderstuk beoordeelde zonder de schilderkunst bestudeerd te hebben? Het is eenvoudige logica te stellen dat een beoordelaar datgene wat hij beoordeelt niet oppervlakkig, maar grondig kent. Zonder dat is zijn oordeel zonder waarde. Om een becijfering te bestrijden, moet men er een andere becijfering tegenoverstellen, maar om dat te kunnen doen, moet men kunnen cijferen. De criticus komt er niet mee af, door te zeggen: dit of dat deugt niet. Hij moet zijn gevoelens rechtvaardigen door een duidelijk en stellig betoog, uitgaande van de grond-beginselen van de kunst of van de wetenschap. Hoe kan hij dat doen wanneer die grond-beginselen hem onbekend zijn? Bent u in staat over de goede hoedanigheden of de gebreken van een machine te oordelen zonder kennis van de werktuigkunde te bezitten? Nee. Welnu dan! Uw oordeel over het spiritisme dat u niet kent, zou niet meer waarde hebben dan dat hetwelk u over die machine zou vellen. U zou telkens op onwetendheid betrappt worden, want degenen die het spiritisme bestudeerd hebben, zullen dadelijk zien dat u buiten de kwestie gaat. Men zal daaruit opmaken dat u geen ernstig mens, ofwel, dat u niet oprecht bent. In het een zowel als in het andere geval zult u zich blootstellen aan logenstraffing welke voor uw eigenliefde weinig vleiend zal zijn.

De Bez. Het is juist om die klip te vermijden dat ik gekomen ben om u te verzoeken mij te willen toestaan enige proeven bij te wonen.

A. K. En gelooft u dat voldoende om beroepshalve over het spiritisme te spreken? Hoe zou u die proeven begrijpen, of nog beter, kunnen beoordelen, indien u de beginselen die daarbij ten grondslag dienen, niet bestudeerd hebt? Hoe zou u bij voorbeeld de min of meer goede uitslag van een metaalanalyse kunnen beoordelen indien u niet grondig met de metallurgie bekend bent? Veroorloof mij, mijnheer, u te zeggen dat uw plan volmaakt gelijk staat met dat van iemand die, noch wiskunde noch sterrenkunde kennende, aan een van de directeurs van het Observatorium ging zeggen: Mijnheer, ik wil een boek over de sterrenkunde schrijven, en bovendien bewijzen dat uw stelling fout is.

Maar daar ik er letterlijk niets van weet, verzoek ik u mij een paar keer door uw telescoop te laten zien. Dat zal mij voldoende wezen om er net zo veel van te weten als u."

Het is alleen door rekbaarheid van betekenis dat het woord kritiseren hetzelfde beduidt als censureren. In de wezenlijke betekenis en volgens de afleiding betekent kritiseren: oordelen, schatten, waarderen: de kritiek kan dus goed of afkeurend zijn. Een boek bekritisieren is niet noodzakelijk het veroordelen. Hij die deze taak op zich neemt, moet die zonder vooraf gevormd oordeel ten uitvoer brengen. Maar heeft hij het boek in gedachten reeds veroordeeld vóór het geopend te hebben, dan kan zijn onderzoek niet onpartijdig zijn. Dit is het geval met de meeste die over het spiritisme geschreven hebben. Op het woord alleen hebben zij hun gevoelens gegrond, en hebben gehandeld als de rechter die een vonnis velt zonder zich de moeite te gunnen de bewijsstukken in te zien. Het gevolg daarvan is dat hun oordeel een verkeerde uitwerking heeft gehad, en dat zij, in stede van te overtuigen, de lachspieren in beweging hebben gebracht. Zij daarentegen, die de kwestie ernstig hebben bestudeerd, zijn van gedachten veranderd, en vele tegenstanders zijn medewerkers geworden, toen zij zagen dat er van geheel iets anders sprake was dan van datgene wat zij veronderstelden.

De Bez. U spreekt over het onderzoek van boeken in het algemeen. Geloof u dan dat het de schrijver van een tijdschrift wezenlijk mogelijk is al de boeken te lezen en te bestuderen die hem door de handen gaan, vooral wanneer die boeken nieuwe theorieën bevatten die men nauwkeurig zou moeten nagaan en grondig onderzoeken? U kunt evengoed van een boekdrukker vergen dat hij al de werken leest welke van zijne pers komen.

A.K. Op zulk een oordeelkundige redenering heb ik niets te antwoorden dan alleen dit: dat, indien men de tijd niet heeft, om iets met nauwgezetheid te doen, men er zich niet mee in moet laten, en dat het beter is één ding goed te doen dan tien slecht.

De Bez. Denk niet, mijnheer, dat mijn mening lichtvaardig gevormd is. Ik heb tafels zien draaien en horen kloppen. Ik heb mensen gezien die geacht werden onder de invloed van Geesten te schrijven. Maar ik ben overtuigd dat het kwakzalverij was.

A. K. Hoeveel heeft u betaald, om dat te zien?

De Bez. Wel niets, natuurlijk!

A. K. Dan waren het een zonderlinge soort van kwakzalvers die die naam eer zullen brengen. Tot nu toe heeft men nog nooit kwakzalvers gezien die niet op hun eigenbelang bedacht waren. Indien de een of andere grappenmaker zich wel eens met de goedgelovigheid van anderen heeft willen vrolijk maken, volgt dan daaruit, dat de overige personen zijn handlangers waren? Met welk doel zouden zij zich medeplichtig maken aan een mystificatie? Om het gezelschap te vermaken, zult u antwoorden. Ik heb er niets tegen, dat men zich eens tot de uitvoering van een grap leent, maar als die grap maanden en jaren duurt, dan geloof ik dat de grappenmakker zelf langzamerhand gemystificeerd wordt. Is het waarschijnlijk dat men, alleen om aan iets te doen geloven wat men zelf weet dat fout is, urenlang zich aan een tafel zou zitten vervelen? Het genoeg zou wezenlijk de moeite niet waard zijn. Vóórdat men het plegen van bedrog aanneemt, moet men zich afvragen welk belang de bedrieger daarbij kan hebben, en u zult met mij toch instemmen dat er toestanden zijn die alle verdenking van valse streken uitsluiten, en mensen wiens karakter alleen reeds een waarborg voor eerlijkheid is.

Het zou iets anders wezen indien er enige sprake was van winstbejag, omdat het lokaas van winst een slechte raadsman is. Maar zelfs indien het in dit laatste geval bewezen was, dat er wezenlijk bedrog gepleegd was, zou dat nog niets tegen het wezenlijk bestaan van het grondbeginsel bewijzen, want van alles kan misbruik gemaakt worden. Omdat er lieden zijn die vervalste wijn verkopen, ligt daar nog niet in opgesloten dat er geen zuivere wijn bestaat. Het spiritisme is niet meer verantwoordelijk voor hen die van dat woord misbruik maken dan de geneeskundige het is voor de kwakzalvers die wonderbalsems verkopen, dan de godsdienst voor de geestelijken die van hun bediening misbruik maken. Door de nieuwheid en de aard zelf van het spiritisme moest het noodzakelijk tot misbruik aanleiding geven, maar het heeft ook de middelen aan de hand gedaan om het bedrog te herkennen door namelijk het wezenlijk karakter ervan duidelijk uiteen te zetten, door alle solidariteit af te wijzen met dezulken die het spiritisme exploiteren of van zijn uitsluitend morele doel doen afwijken om er een beroep, een werktuig van waarzeggerij of van armzalige experimenten van te maken.

Aangezien het spiritisme zelf de grens bepaalt binnen welke het zich houdt, juist bepaalt wat het leert en niet leert, wat het kan en niet kan, wat tot zijn eigenschappen behoort of niet behoort, wat het erkent en ontkent, is het verkeerd om, wanneer men zich

de moeite niet geeft het spiritisme te bestuderen, wanneer men het bijgevolg naar de schijn beoordeelt, en dan hansworsten ziet die zich spiritisten noemen om de voorbijgangers te lokken, om dan, zeg ik, met deftigheid te zeggen: „Dit is nu spiritisme. Op wie valt nu eigenlijk de bespottling? Niet op de hansworst die zijn vak uitoefent, noch op het spiritisme waarvan de in druk uitgegeven leer dergelijke bewering logenstraft, maar wel op degene die beoordeelt en waarvan men aantonen kan dat zij spreken over iets dat zij niet kennen, of waarvan zij de waarheid volgens een vooropgezet plan verminken. Zij die aan het spiritisme iets toeschrijven, strijdig met de geest daarvan, doen dat of uit onwetendheid of opzettelijk. In het eerste geval is het lichtzinnigheid, in het laatste kwade trouw. In het laatste geval gelijken zij die geschiedschrijvers welke de geschiedkundige feiten verminken in het belang van een partij of van een mening.

Door het gebruik van zulke middelen geraakt een partij altijd in verval, en bereikt zij haar doel niet. Let echter wel op, mijnheer, dat ik niet beweer dat de kritiek onze denkbeelden noodzakelijk moet goedkeuren, zelfs na die bestudeerd te hebben. Wij laken volstrekt niet hen die niet denken zoals wij. Wat voor ons duidelijk is, kan voor anderen zo niet zijn. Ieder beoordeelt de dingen uit zijn eigen standpunt en uit de meest bepaalde feiten trekt niet iedereen dezelfde gevolgtrekkingen. Indien bij voorbeeld een schilder een wit paard in zijn schilderij plaatst, zal een ander wel kunnen zeggen dat het een slecht effect maakt, en dat een zwart paard beter gestaan zou hebben, maar hij zou ongelijk hebben te beweren dat het paard wit is wanneer het zwart was, en dat doen de meeste van onze bestrijders. In het kort, mijnheer, het staat iedereen vrij de gronden van het spiritisme goed te keuren of te verwerpen en er goede of kwade gevolgtrekkingen naar eigen goeddunken uit af te leiden. Maar de nauwgezetheid maakt het iedere ernstige criticus tot plicht niet het tegendeel te beweren van datgene wat bestaat, en daarom is het een eerste voorwaarde niet te spreken dan over datgene wat men kent.

De Bez. Als u er niets tegen hebt, laten wij dan nog eens terugkomen op de bewegende en sprekende tafels. Zou het niet mogelijk zijn, dat ze klaargemaakt waren?

A. K. Dat blijft altijd de kwestie van goede trouw waarop ik reeds geantwoord heb. Zodra het bedrog bewezen is, zal ik het toegeven. Indien u feiten van bedrog, kwakzalverij, oplichterij of misbruik van vertrouwen kunt aantonen, kunt u ze gerust schandvlekken en u vooruit verzekerd houden dat ik de verdediging ervan niet op mij zal nemen, omdat het ernstige spiritisme in de eerste plaats zulke handelingen verwerpt.

Zulke misbruiken aan de kaak stellen en te trachten ze daardoor te voorkomen, is een dienst aan het spiritisme bewijzen. Maar zulke beschuldigingen in het algemeen uitspreken, op een massa achtingswaardige mensen het oordeel toe te passen dat enige afzonderlijke personen verdienen, is een misbruik van andere aard, dat is laster. Aangenomen dat de tafels, zoals u zegt, klaargemaakt waren, dan zou het toch een zeer kunstig toestel moeten zijn om bewegingen en geluiden van zo verschillende aard te kunnen voortbrengen. Hoe komt het dan dat men de naam van de kundige maker van die toestellen nog niet kent? Hij moet toch een grote vermaardheid hebben, daar zijn toestellen over de vijf werelddelen verspreid zijn. Ook moet men bekennen dat die toestellen zeer subtiel moeten zijn, daar zij aan de eerste tafel de beste kunnen aangebracht worden zonder het minste uiterlijke spoor te vertonen. Hoe komt het dan dat sinds Tertullianus, want die spreekt ook al van draaiende en sprekende tafels, niemand het toestel heeft kunnen zien noch beschrijven?

De Bez. Hierin vergist u zich. Een beroemd chirurg heeft ontdekt, dat enige mensen, door de samentrekking van een van de spieren van het been, een geluid kunnen voortbrengen gelijk aan wat u aan de tafels toeschrijft. Hieruit besluit hij dat uw mediums zich daarmee ten koste van de lichtgelovigheid vermaken.

A. K. Indien het dus het kraken van een spier is dan is het niet doordat de tafel klaargemaakt is. Daar dus iedereen dat vermeende bedrog op zijne eigen wijze uitlegt, is dit, dunkt mij, het beste bewijs dat noch de een noch de ander de wezenlijke oorzaak kent. Ik eerbiedig de kennis van die beroemde chirurg. Alleen doen zich bij het feit dat hij opgeeft, enige bezwaren voor wanneer men het toepast op de sprekende tafels. Ten eerste is het zonderling dat deze eigenschap, tot dusverre bij uitzondering bestaande en als een pathologisch verschijnsel beschouwd, opeens zo algemeen geworden is. Ten tweede moet men wel een bijzondere lust hebben om te mystificeren, om daarvoor gedurende twee of drie uren zijn spier te doen kraken, als dit niets anders geeft dan vermoeidheid en pijn. Ten derde begrijp ik niet goed hoe die spier in verbinding staat met de deuren en muren waarin zich ook geklop doet horen. Ten vierde tenslotte, moet deze krakende spier een wonderbare eigenschap bezitten om een zware tafel te kunnen doen bewegen, haar op te lichten, te openen, te sluiten, haar opgeheven te doen blijven zonder ondersteund te worden, en tenslotte haar bij het vallen te doen breken. Men dacht niet dat die spier zoveel eigenschappen had 1).

1) *Revue Spirite. Juni 1859 p. 141*

Heeft de beroemde chirurg van wie u spreekt, het verschijnsel van het kloppen bestudeerd bij degenen die het te voorschijn brengen? Nee. Hij heeft een abnormaal fysiologisch verschijnsel, zekere overeenkomst hebbende met dat wat in de tafels voortgebracht wordt, bij enige individuen waargenomen die zich nooit met kloppende tafels hadden bemoeid, en zonder verder onderzoek besluit hij, op het gezag zijn wetenschap, dat al degenen, die tafels doen kloppen, de gave bezitten hun korte kuitbeenspier te doen kraken, en dat die allemaal, prins of kruier of dat zij zich al dan niet doen betalen, bedriegers zijn. Heeft uw chirurg enigszins het verschijnsel van het kloppen in al zijne toestanden bestudeerd? Heeft hij nagegaan of men met behulp van de krakende spier al de verschijnselen van het kloppen kan voortbrengen? In het geheel niet, want dan zou hij het onvolledige van zijn middel ingezien hebben. Toch heeft hem dat niet belet zijn bevinding in de plenaire vergadering van het Instituut mee te delen. Is dat voor een geleerde niet een zeer ernstige zelfbeoordeling? Wat is er tegenwoordig nog van hem als geleerde overgebleven? Ik verzeker u dat ik, wanneer ik een heilkundige operatie moest ondergaan, aarzelen zou mij aan die practicus over te geven, want ik zou bevreesd zijn dat hij mijn kwaal met niet meer diepzinnigheid zou beoordelen. Daar u op het gezag van dat oordeel schijnt te moeten steunen om een bres in het spiritisme te schieten, stelt mij dit geheel gerust over de kracht van de overige gronden welke u naar voren zult brengen, ten minste wanneer u die niet uit betere bronnen put.

De Bez. U ziet toch dat de mode van de draaiende tafels gedaan is. Gedurende enige tijd was het een woede, nu houdt men er zich niet meer mee op. Hoe komt dat als het iets ernstigs is?

A. K. Dat komt omdat uit de draaiende tafels iets nog ernstiger is voortgekomen. Er is een hele wetenschap uit geboren en een hele filosofie welke voor hen die gewoon zijn na te denken, veel belangrijker is. Toen die niets meer te leren vonden in het zien draaien van een tafel, hebben zij zich daarmee niet meer bezig gehouden. Voor oppervlakkige mensen, die niets doorgronden, was het een tijdverdrijf, een speelgoed dat zij hebben laten staan toen zij er genoeg van hadden. Zulke personen betekenen in de wetenschap niets. Het tijdperk van nieuwsgierigheid is voorbij, die van waarnemen is gevolgd. Het spiritisme is toen het eigendom van de ernstige mensen geworden, die er zich niet mee vermaken maar er lering uit willen trekken. Daarom lenen de ernstige beoefenaars, en ik behoor tot dit getal, zich ook niet tot enige proef ter bevrediging van de

nieuwsgierigheid, en nog minder tot voorstellingen voor diegenen die er met vijandige gedachten bij zouden tegenwoordig zijn. Daar zij zelf hierin geen vermaak zoeken, zoeken zij niet anderen daarmee te vermaken.

De Bez. Men kan toch alleen door de ondervinding overtuigd worden, al heeft men dan ook bij het begin alleen de nieuwsgierigheid tot prikkel. Indien u slechts in tegenwoordigheid van reeds overtuigde mensen wilt handelen, dan heeft het er veel van, veroorloof mij dit te zeggen, alsof u voor bekeerden wilt prediken.

A. K. Het is iets anders overtuigd te zijn, of geneigd te zijn zich zelf te overtuigen. Het is tot de laatste dat ik mij wend, en niet tot degenen die geloven zich verstandelijk te vernederen door naar, zoals zij het noemen, dromen te luisteren. Voor dezen heb ik niet de minste vooringenomenheid. Degenen die zeggen een ernstig verlangen te hebben om voorgelicht te worden, bewijzen dat het best door volharding te tonen.

En die herkent men aan andere tekens dan aan het verlangen om een paar zittingen bij te wonen. De zulken willen ernstig werken. De overtuiging vormt zich slechts langzaam, als gevolg van een opvolging van met bijzondere zorg gedane waarnemingen. De spiritistische verschijnselen verschillen in het wezen geheel van die welke onze exacte wetenschappen voortbrengen: zij zijn onafhankelijk van onzen wil. Men moet ze waarnemen wanneer zij zich voordoen. Het is alleen door veel en lang waar te nemen dat men een menigte bewijzen ontdekt die op het eerste gezicht onopgemerkt waren voorbijgegaan. Vooral gebeurt dit wanneer men niet genoegzaam bekend is met de omstandigheden waaronder zij zich voordoen, en nog meer wanneer men vooringenomen oordeelt. Voor de aanhoudende en denkende waarnemer komen de bewijzen overvloedig voor. Voor deze kan een woord, een ogenschijnlijk onbeduidend feit, een lichtstraal, een bevestiging zijn. Voor de oppervlakkige en toevallige onderzoeker, voor de eenvoudig nieuwsgierige is dat alles zonder waarde. Daarom leen ik mij nooit tot proeven waarvan waarschijnlijk geen goede uitslag te verwachten is.

De Bez. Goed, maar alles moet toch een begin hebben. De nieuweling die als een onbeschreven blad is, die niets gezien heeft maar leren wil, hoe kan hij daartoe geraken als u hem de middelen daartoe niet verleent?

A. K. Ik maak een groot verschil tussen de ongelovige uit onwetendheid en de ongelovige uit principe. Indien ik bij iemand gunstige aanleg ontdek, dan is niets mij teveel

om hem in te lichten. Maar er zijn mensen bij wie de zucht tot leren slechts een valse schijn is, en met dezulken verliest men zijn tijd. Want indien zij niet dadelijk vinden wat zij schijnen te zoeken, en wat zij wellicht niet graag zouden vinden, is het weinige dat zij zien, onvoldoende om hun vooringenomenheid te overwinnen. Zij beoordelen wat zij zien verkeerd en maken er een voorwerp van bespotting van, en het is niet nodig hun dat te verschaffen. Tot diegene die verlangt te leren zou ik zeggen: men kan geen cursus over experimenteel spiritisme houden zoals men dit doet over Natuur- en Scheikunde, omdat men nooit in staat is de verschijnselen naar believen voort te brengen, en omdat de intelligenties die er de bewerkers van zijn, dikwijls onze verwachtingen verijdelen.

De verschijnselen die u toevallig kunt te zien krijgen, zijn niet opeenvolgend, hebben geen noodzakelijke samenhang met elkander, en zouden weinig bevattelijks voor u hebben. Leer eerst de theorie, lees en overdenk de werken welke over die wetenschap geschreven zijn. Op die wijze zult u de grondbeginselen leren. U zult de beschrijving van alle verschijnselen vinden. U zult er de mogelijkheid van begrijpen door de verklaring die er u van gegeven wordt, en door het verhaal van een aantal geheel uit zichzelf ontstane feiten waar u, zonder het te weten, getuige van hebt kunnen zijn, en die u weer voor de geest zullen komen. U zult al de bedenkingen die zich voor kunnen doen, kunnen wege, en u zult uzelf op deze wijze een eerste morele overtuiging vormen. In dat geval zult u, als u in de gelegenheid komt te zien of zelf voort te brengen, begrijpen, wat ook de aard van de feiten mag zijn, omdat niets u vreemd zal wezen. Ziedaar, meneer, datgene wat ik iedereen die leren wil, aanraad en door zijn antwoord is het gemakkelijk te beoordelen of er bij hem iets meer dan nieuwsgierigheid bestaat.

TWEEDE GESPREK

De Twifelaar

De Bez. Ik begrijp het nut van de voorlopige studie, waarover u spreekt. Wat mij aangaat, moet ik u zeggen dat ik noch vóór, noch tegen het spiritisme ben, maar dat het onderwerp uit zich zelf mijn belangstelling ten hoogste opwekt. Onder mijn kennissen bevinden zich vóór- maar ook tegenstanders. Ik heb ten dien opzichte zeer tegenstrijdige gronden horen aanvoeren, en ik zou graag enige van de bezwaren die in mijn

tegenwoordigheid geuit zijn, aan uw oordeel willen onderwerpen. Zij schijnen enige waarde te bezitten, althans zo komt het mij voor, maar ik beken geheel onwetend te zijn.

A.K. Het is mij altijd een genoegen, op de vragen die men tot mij richt, als het oprecht en zonder bijbedoelingen gedaan wordt, te antwoorden, zonder evenwel mij zelf te vleien ze allen te kunnen oplossen. Het spiritisme is pas in zijn geboorte en er valt nog veel te leren, het zou dus al te verwaand van mij zijn indien ik voorgaf alle bezwaren te kunnen oplossen. Ik kan alleen meedelen wat ik weet. Het spiritisme komt in aanraking met alle takken van de filosofie, bovennatuurkunde, psychologie en moraal. Het is een onmeetbaar veld dat niet in weinige uren doorlopen kan worden. U kan zich voorstellen dat het mij bepaald onmogelijk zou zijn al wat ik over het onderwerp ten gebruike van iedereen geschreven heb, aan ieder in het bijzonder mondeling te herhalen. Door een voorafgaande, ernstige lectuur zal men daarin een antwoord vinden op de meeste vragen die vanzelf voor de geest komen. Dit heeft het tweeledig voordeel dat men onnodige herhalingen voorkomt en het bewijs levert van een ernstig verlangen om te leren. Indien er daarna nog twijfel of duistere punten overblijven, wordt de uitleg daarvan gemakkelijker, omdat men op iets kan steunen en men zijn tijd niet verliest met keer op keer op de eerste beginselen terug te komen. Met uw welnemen dus, zullen wij ons voorlopig beperken tot enige algemene vragen.

De Bez. Het zij zo. Wees zo goed mij tot de orde te roepen als ik afdwaal.

Spiritisme en Spiritualisme

Ik zal u dan in de eerste plaats vragen: welke noodzakelijkheid bestond er de nieuwe woorden spiritist en spiritisme te scheppen om in de plaats te komen van spiritualisme, spiritualist, welke woorden het burgerrecht verkregen hadden en door iedereen verstaan worden. Ik heb iemand gehoord welke die woorden als barbarismen bestempelde.

A. K. Het woord spiritualist heeft reeds lange tijd een goed bepaalde betekenis. Het is de Académie welke ons die als volgt geeft: Spiritualist: Hij wiens leer tegenovergesteld is aan het Materialisme. Alle godsdiensten zijn noodzakelijk gegrond op het spiritualisme. Ieder, die gelooft dat er nog iets anders bestaat dan stof is spiritualist.

Dat sluit evenwel niet het geloof aan Geesten en hun uitingen in. Hoe zult u nu degenen onderscheiden die daaraan geloven? Men zal dan een omschrijving moeten gebruiken en zeggen: het is een spiritualist, die al of niet aan de Geesten gelooft.

Voor nieuwe zaken moet men nieuwe woorden hebben zo men dubbelzinnigheden wil voorkomen. Indien ik aan mijn tijdschrift de naam van spiritualistisch tijdschrift gegeven had, zou ik daardoor volstrekt niet de strekking ervan aangewezen hebben, want zonder aan mijn titel ontrouw te worden, had ik geen woord over Geesten hoeven te zeggen. Ja, ik had ze zelfs kunnen bestrijden. Enige tijd geleden las ik in een tijdschrift een artikel over een wijsgerig werk, waarin vermeld werd dat de schrijver uitgegaan was van het spiritualistische standpunt. De voorstanders van de Geesten zouden echter deerlijk teleurgesteld geweest zijn indien zij hierop afgaande, verwacht hadden er de geringste overeenstemming met hun denkwijze in te vinden. Indien ik dus de woorden spiritist - spiritisme aangenomen heb, heb ik dat gedaan omdat zij zonder dubbelzinnigheid gedachten over de Geesten uitdrukken. Ieder spiritist is onvermijdelijk spiritualist, maar het is er ver van af dat alle spiritualisten spiritisten zouden zijn. Al was het geloof aan Geesten een hersenschim dan nog zou het nuttig zijn hiervoor een speciaal woord te bezitten, want men moet zowel voor valse als voor ware denkbeelden namen hebben.

De genoemde woorden zijn ook niet barbaarser dan al die de wetenschap, de kunsten en de nijverheid elke dag scheppen. Zij zijn het zeker niet meer dan die welke Gall voor zijn nomenclatuur van de driften uitgevonden heeft, zoals: *secretiviteit*, *amativiteit*, *combativiteit*, *alimentiviteit*, *affectiotiviteit*, enz. Er zijn mensen die uit een zucht van tegenspraak alles afkeuren wat niet van hen komt en zich het air geven alles tegen te spreken. Zij die zulke nietige vitterijen opwerpen, bewijzen alleen de kleinheid van hun verstand. Zulke kleinigheden aan te vallen is het bewijs dat men goede tegenwerpingen mist. Spiritualisme, spiritualist zijn de Engelse woorden die men bij het begin van de manifestaties in de Verenigde Staten gebezigd heeft. In Frankrijk heeft men er zich in de aanvang ook van bediend, maar toen de benaming spiritist en spiritisme voor de dag kwam, begreep men er zó goed het nut van dat zij onmiddellijk door het publiek aangenomen werd. Thans is men er zo algemeen aan gewoon dat zelfs de tegenstanders, die het in het begin voor barbarismen uitkreten, er geen andere woorden voor bezigen.

De preken en mandementen die tegen het spiritisme en de spiritisten uitvaren zouden dit niet hebben kunnen doen zonder het anathema over de spiritualisten en het

spiritualisme uit te spreken. Barbaars of niet, hebben deze woorden in de gebruikelijke taal en in die van alle landen in Europa het burgerrecht verkregen. Het zijn de enige die men in alle landen gebruikt, in alle werken die vóór of tegen geschreven worden. Zij zijn het hoofd geworden van alle naamregisters van de nieuwe wetenschap. Om de bijzondere verschijnselen van deze wetenschap uit te drukken, moet men bijzondere woorden hebben. Het spiritisme heeft van nu af aan zijn eigen benamingen, zoals de scheikunde de hare heeft 1).

1) Deze woorden hebben bovendien nu burgerrecht verkregen. Zij zijn opgenomen in het supplement van de Petit Dictionnaire des Dictionnaires Francais, verzameld door Napoleon Landais, welk werk bij oplagen van twintig duizend exemplaren gedrukt wordt. Men vindt er de definitie en afleiding in de woorden: fertilité - pneumatographie - pneumatologie - psychograaf - psychophonie - reïncarnatie - sematologie - spiritist - spiritisme - spiritistisch - stérorite - typtologie. Eveneens vindt men die met de nodige omschrijving in de nieuwe uitgave van de Dictionnaire Universel van Maurice Lachâtre.

De woorden van spiritualisme en spiritualist toegepast op de manifestatie van de Geesten, worden niet meer in die zin gebruikt dan door de ingewijden van de Amerikaanse school.

Vershil van mening

De Bez. Dit verschil in het geloof aan datgene wat u een wetenschap noemt, is, dunkt mij, de veroordeling ervan. Indien toch die wetenschap op positieve feiten berustte, moest zij dan niet dezelfde zijn in Amerika en Europa?

A. K. Eerst antwoord ik hierop dat het verschil meer in de vorm dan in de grond gelegen is. In essentie bestaat zij slechts in de wijze waarop men sommige punten van de leer beschouwt. Het is geen radicaal verschil in de beginselen, zoals onze bestrijders, zonder de kwestie bestudeerd te hebben, voorgeven. Maar zeg u mij eens welke wetenschap in het begin geen verschil heeft veroorzaakt, totdat men er de grondregels duidelijk van had bepaald? Bestaan deze verschillen nu ook niet nog bij de best gevestigde wetenschappen? Zijn al de geleerden het over hetzelfde punt eens? Heeft niet ieder zijn eigen systeem? Vertonen de zittingen van de Académie altijd het schouwspel van een volmaakt goede verstandhouding? Bestaat in de geneeskunde niet de Parijse school en die van Montpellier? Is elke wetenschappelijke ontdekking niet de aanleiding tot

scheuring tussen diegenen die vooruit willen en zij die achter willen blijven? En wat nu het spiritisme aangaat, is het niet natuurlijk dat bij het ontstaan van de eerste verschijnselen, toen men de wetten nog niet kende door welke die beheerst worden, iedereen, de verschijnselen op zijn wijze beschouwende, zijn systeem geopperd heeft? Wat is er van al die eerste, op zichzelf staande stellingen geworden? Zij zijn gevallen door een meer volledig onderzoek van de feiten.

Enige weinige jaren zijn voldoende geweest om de grootste éénheid die nu bij de leer voorzit tot stand te brengen, een éénheid die de grote meerderheid van de ingewijden tot elkander brengt, met uitzondering van enige weinigen die hier, zoals in alle zaken, krampachtig vasthouden aan oude denkbeelden en met deze ten grave dalen. Welke wetenschap, welke filosofische of godsdienstige leer kan ditzelfde voorbeeld aanbieden? Heeft het spiritisme ooit het honderdste deel van de verdeeldheid vertoond van die welke de Kerk gedurende vele eeuwen heeft verscheurd, en die op dit ogenblik haar nog verdeelt? Het is wezenlijk merkwaardig, te letten op de nietigheden waaraan de bestrijders van het spiritisme zich vastklemmen. Zou dat niet een bewijs zijn dat er gebrek is aan ernstige gronden tot bestrijding? Indien die er toch waren, zou men niet nalaten ze te doen gelden. Wat stelt men tegenover het spiritisme? Bespotting, ontkenning, laster; maar afdoende argumenten, geen enkel; en het bewijs dat men de kwetsbare zijde van het spiritisme nog niet gevonden heeft, bestaat hierin, dat niets de stijgende loop ervan gestuit heeft, en dat het na tien jaren meer ingewijden telt dan ooit een andere sekte in honderd jaren verkregen heeft.

Dit is een bewezen feit welke zelfs door de bestrijders erkend wordt. Om het omver te werpen was het niet genoeg te zeggen: het is zo niet - het is absurd. Men is verplicht onweerlegbaar te bewijzen dat de verschijnselen niet bestaan, en niet bestaan kunnen, en dat heeft niemand gedaan.

Voorgewende spiritistische verschijnselen

De Bez. Is het dan niet bewezen dat men zonder het spiritisme dezelfde verschijnselen kan voortbrengen, waaruit men kan opmaken dat zij niet datgene tot oorzaak hebben wat de Geesten als oorzaak aangeven?

A. K. Wanneer men iets kan nabootsen, spruit daar dan uit voort dat de zaak zelf niet bestaat? Wat zou u van de redenering zeggen die betoogde dat, daar men champagne maakt van mineraalwater, alle champagne slechts mineraalwater is? Het is het lot van ieder ding dat opgang maakt, dat men er nabootsingen van in het leven roept. Goochelaars hebben gedacht dat de naam spiritisme door zijn populariteit en door de strijd waartoe het aanleiding geeft, voordelig te exploiteren zou zijn, en om de menigte te lokken, hebben zij op een min of meer handige wijze enige verschijnselen van mediumniteit nagebootst (zoals zij weleer de clairvoyance van de somnambules nagebootst hebben), waaraan alle spotters hun bijval geschonken hebben met de uitroep: „Daar hebt u nu het spiritisme!“ Toen de kunstige voorstellingen van spoken op het toneel gebracht zijn, hebben zij toen niet rondgebazuind dat nu de genadeslag aan het spiritisme was toegebracht? Alvorens een zo beslissend vonnis uit te spreken, had men moeten bedenken dat de bewering van een goochelaar geen Evangelie is, en had men zich moeten vergewissen of er wezenlijk volkomen overeenstemming bestond tussen de nabootsing en het nagebootste. Niemand koopt een diamant zonder zich te vergewissen dat het geen kristal is.

Een enigszins ernstige studie zou hen overtuigd hebben dat de spiritistische verschijnselen zich onder geheel andere omstandigheden vertonen. Zij zouden daarenboven geweten hebben dat de spiritisten zich niet bezighouden, noch met spoken te doen verschijnen, noch met horoscooptrekken. Alleen kwaadwilligheid en een verregaande kwade trouw hebben het spiritisme met de zwarte kunst en toverij kunnen vereenzelvigen waarvan het spiritisme het doel, de handelingen, de formules en mystieke bezweringen verwerpt. Er zijn er zelfs die zich niet ontzien hebben de spiritistische bijeenkomsten te vergelijken met die van de toverheksen waarbij men het onvermijdelijke uur van middernacht afwachtte om de spoken te doen verschijnen. Een spiritist die een mijner kennissen is, woonde eens de opvoering van Macbeth bij en zat naast een journalist die hij niet kende. Toen het toneel van de toverheksen kwam hoorde hij de journalist tegen zijn buurman zeggen: „Kijk, nu gaan wij een spiritistische seance bijwonen. Ik heb dat juist nodig voor een stuk dat ik schrijven moet. Nu ga ik eens zien hoe het ding in zijn werk gaat. Indien er hier een van die dwazen was, zou ik hem vragen of hij zichzelf in het tafereel herkent.“ - „Ik ben een van die dwazen,“ voegde hem de spiritist toe, „en ik kan u verzekeren dat ik er mijzelf in het geheel niet in herken. Want niettegenstaande ik bij honderden bijeenkomsten tegenwoordig ben geweest, heb ik er

niets gezien dat daar op lijkt. Indien u op die wijze inlichtingen komt zoeken, dan zal uw stuk niet door waarheid schitteren."

Vele beoordelingen hebben geen ernstiger grondslag. Op wie valt nu de bespotting zo niet op degenen die zich zo lichtzinnig op de voorgrond plaatsen?

Wat het spiritisme aangaat, wel verre van daardoor het vertrouwen te verliezen, is dit er integendeel door toegenomen, wegens de bekendheid welke al die handelingen er aan gegeven hebben, daar de aandacht van een menigte mensen die er nooit van hadden horen spreken, daardoor werd opgewekt. Dat heeft onderzoek doen ontstaan en het getal van de ingewijden doen vermeederen, omdat men ontdekt heeft dat het niet een aardigheid, maar een ernstige zaak was.

Onmacht van de lasteraars

De Bez. Ik beken dat er onder de lasteraars van het spiritisme inconsequente lieden zijn, zoals degene waarvan u spreekt. Maar zijn er naast deze geen wezenlijk waardige mensen wiens gevoelen een zeker gewicht in de schaal legt?

A. K. Ik ontken dat volstrekt niet. Mijn antwoord daarop is dat het spiritisme in zijn gelederen ook een goed aantal lieden van niet minder waarde telt. Ik ga verder en ik zeg dat de grote meerderheid van de spiritisten bestaat uit mannen van verstand en studie. Alleen de kwade trouw kan beweren dat het zijn volgelingen onder de oude vrouwtjes en domoren engageert. Bovendien beantwoordt een afdoend feit deze tegenwerping, en wel dat niemand, niettegenstaande zijne kunde of zijn officiële betrekking, de voortgang van het spiritisme heeft kunnen stuiten. En toch heeft iedereen, tot de kleinste schrijver toe, zich met de hoop gevleid het de doodsteek toe te brengen, terwijl allen zonder het te willen, behulpzaam zijn geweest om het te verspreiden. Een gedachte die aan zovele pogingen weerstand biedt, die zonder afwijken vooruitgaat onder een hagelbui van pijlen welke men op haar afschiet, bewijst die niet de diepte van haar wortels, haar kracht? Verdient dat verschijnsel niet de aandacht van de ernstige denkers? Menigeen zegt dan ook nu bij zich zelf dat daar iets moet bestaan, wellicht een van die onweerstaanbare beroeringen waardoor de maatschappij van tijd tot tijd in beweging wordt gebracht om hervormd te worden.

Zo is het altijd gegaan bij ieder nieuw denkbeeld dat in de wereld geroepen scheen om een omwenteling te doen ontstaan. Onvermijdelijk ontmoeten deze denkbeelden belemmeringen, omdat zij te kampen hebben tegen het eigenbelang, de vooroordelen, de misbruiken die zij komen omverwerpen. Maar daar zij tot het plan van God behoren ter vervulling van de voortgaande ontwikkelingswet voor de mens, kan niets hen tegenhouden. En dit is het bewijs dat zij de uiting van de waarheid zijn. Die onmacht van de bestrijders van het spiritisme bewijst niet alleen, zoals ik het reeds gezegd heb, het gebrek aan goede tegenwerpingen, maar dat die welke zij aanvoeren niet overtuigen. Maar zij is ook het gevolg van een andere oorzaak die al hun combinaties verijdelt. Zij verwonderen zich over de toeneming van het spiritisme, trots alles wat zij aanwenden om die tegen te gaan. Niemand van hen begrijpt daarvan de oorzaak, omdat zij die zoeken daar waar die niet te vinden is. Sommigen schrijven het aan de grote macht van de duivel toe die zich dus sterker zou tonen dan zij, en zelfs sterker dan God, anderen aan de toenemende menselijke dwaasheid. De dwaling van allen bestaat hierin dat zij geloven dat de bron van het spiritisme enig, en op het gevoelen van één mens gevestigd is.

Vandaar het denkbeeld dat, als zij het gevoelen van die man afbreken, zij dan het spiritisme zullen vernietigen. Zij zoeken die bron op de aarde, terwijl zij in de ruimte is. Zij bestaat niet op één punt, zij is overal, want de Geesten openbaren zich overal, in alle landen, in de paleizen zowel als in de hutten. De wezenlijke oorzaak ligt dus in de natuur van het spiritisme zelf dat zijn aandrang niet van één mens ontvangt, maar eenieder veroorlooft zelf rechtstreeks openbaringen van de Geesten te ontvangen en zich daardoor van de echtheid van de feiten te overtuigen. Hoe zou het mogelijk zijn, miljoenen individuen te overtuigen dat dit alles niets dan goochelarij, kwakzalverij en kunstgrepen zijn, wanneer zij zelf, zonder medewerking van anderen, deze resultaten verkrijgen? Zal men hun wijsmaken dat zij hun eigen handlangers zijn en dus goochelen of kunsten maken voor zich alléén?

Die algemeenheid van de manifestaties van de Geesten welke op alle punten van de aarde de lasteraars komen logenstraffen en de grondbeginselen van de leer bevestigen, die algemeenheid is een macht welke door hen die de onzichtbare wereld niet kennen, evenmin begrepen wordt als de snelheid waarmee een telegram overgeseind wordt door hen die de wetten van de elektriciteit niet kennen. Op deze kracht lijden alle ontkenningen schipbreuk, want het is eveneens, alsof men iemand die in de zonnestrallen

staat, wilde opdringen dat er geen zon bestaat. Afgezien van de aantrekkelijkheid van de spiritistische leer die meer in de smaak valt dan die welke men er tegenover stelt, moet men in wat voorafgaat de oorzaak van de nederlaag zoeken welke degenen treft die trachten de verspreiding ervan te stuiten. Om dit toch met vrucht te kunnen doen, zouden zij het middel moeten vinden om de Geesten te beletten zich te openbaren. Het is daarom dat de spiritisten zich hun kuiperijen zo weinig aantrekken. Zij toch hebben immers de ondervinding en het gewicht van de feiten die voor hen pleiten.

Het wonderbaarlijke en bovennatuurlijke

De Bez. Klaarblijkelijk leidt het spiritisme tot het geloof aan het wonderbaarlijke en bovennatuurlijke, en dat komt mij, in onze positieve eeuw, toch moeilijk voor, want het zou voet geven aan bijgelovigheid en volkse dwalingen waarover de rede een veroordelend vonnis heeft geveld.

A. K. Een begrip is alleen bijgelovig wanneer het vals is, en houdt op dat te zijn zodra er de waarheid van erkend wordt. De vraag is dus te weten of de manifestaties van de Geesten al dan niet bestaan, en u zult de zaak geen bijgeloof kunnen noemen zolang u niet zult bewezen hebben dat zij niet bestaat. U zult antwoorden: mijn gezond verstand weigert het te geloven. Maar al degenen die er aan geloven en toch geen krankzinnigen zijn, beroepen zich ook op hun gezond verstand, daarenboven op feiten. Welke van de twee beweringen moet nu opgaan? Dit zal de toekomst beslissen, zoals bij alle wetenschappelijke en industriële vragen welke bij haar verschijnen als ongerijmd en onmogelijk uitgekreten zijn. U oordeelt van tevoren naar uw opvatting. Wij oordelen na gezien en waargenomen te hebben. Wij kunnen hier bijvoegen dat het verlichte spiritisme, zoals het nu bestaat, integendeel ertoe leidt om bijgelovige denkbeelden uit te roeien, omdat het aantoont wat in het volksgeloof waar of niet waar is, en ook wat domheid en vooroordeel er bijgevoegd hebben. Ik ga verder en zeg dat het juist het positivisme van de eeuw is dat het spiritisme toegang doet vinden en dat het daaraan gedeeltelijk zijn spoedige verspreiding te danken heeft, in plaats van, zoals enige beweren, aan een herleving van de zucht voor het wonderlijke en bovennatuurlijke voedsel te geven.

Het bovennatuurlijke verdwijnt door de fakkel van de wetenschap, van de wijsbegeerte en van de rede, zoals de goden van het Heidendom verdwenen zijn door het

licht van het Christendom.

Bovennatuurlijk is datgene wat buiten de natuurwetten bestaat. Het positivisme neemt niets aan dat buiten die wetten ligt, maar kent het die wetten alle? Steeds zijn de verschijnselen waarvan de oorzaak onbekend was, als bovennatuurlijk beschouwd. Iedere nieuwe wet, door de wetenschap ontdekt, heeft de grenzen van het bovennatuurlijke doen inkrimpen. Welnu, het spiritisme komt een nieuwe wet openbaren volgens welke de verkering met de Geesten op een even natuurlijke wet berust, als die welke aan de elektriciteit vergunt om tussen twee personen op vijfhonderd uren afstand een briefwisseling over te brengen. En hetzelfde geldt voor alle andere spiritistische verschijnselen. Het spiritisme verwerpt voor zichzelf elke wonderbaarlijke uitwerking, dat wil zeggen, iedere werking welke buiten de wetten van de natuur ligt. Het doet noch wonderen, noch iets wonderbaarlijks, maar het verklaart volgens een bepaalde wet zekere uitwerkingen die tot nu toe als wonderen of als buitengewoon beschouwd werden, en daardoor bewijst het er de mogelijkheid van. Het breidt daardoor het gebied van de wetenschap uit en daarin is het zelf een wetenschap. Maar de ontdekking van die nieuwe wet heeft morele gevolgen, waardoor haar wetboek er bovendien een filosofische leer van maakt.

Van dat laatste standpunt beschouwd, beantwoordt het spiritisme aan het verlangen van de mensen ten opzichte hun toekomst. Maar doordat hij zijn theorie van de toekomst op positieve en redelijke gronden vestigt, is het dat het spiritisme aan de positieve geest van de eeuw voldoet. Dit zult u begrijpen wanneer u de moeite genomen zult hebben, het te bestuderen. (*Het boek van de Mediums, hoofdst. H. revue Spirite December 1861, p. 393. Januari 1862, p. 21. Zie ook het 2e⁶ hoofdstuk.*)

Bestrijding door de Wetenschap

De Bez. U steunt, zegt u, op feiten. Maar daar stelt men het gevoel van de geleerden tegenover, die de feiten of betwisten, of ze op een andere wijze dan u dit doet, uitleggen. Waarom hebben zij zich niet onledig gehouden met het verschijnsel van de tafeldans? Indien zij er iets ernstigs in gezien hadden, zouden zij zich wel gewacht hebben zulke merkwaardige feiten te verwaarlozen, en nog minder zouden zij die met minachting bejegend hebben. Maar zij zijn allen tegen u. Zijn de geleerden niet de fakkels van de

volken, en is het hun plicht niet overal licht te verspreiden? Waarom zouden zij dit uitgedoofd hebben, nu er zich zulk een mooie gelegenheid opdook om aan de wereld het bestaan van een nieuwe kracht te verkondigen?

A. K. U hebt daar de plicht van de geleerden op een voortreffelijke wijze geschetst. Jammer is het dat zij die menigmaal vergeten zijn. Maar alvorens op deze oordeelkundige opmerking te antwoorden, moet ik u op een gewichtige dwaling welke u begaat door te zeggen dat alle geleerden tegen ons zijn, opmerkzaam maken. Zoals ik reeds eerder zei, is het juist onder de verlichte klasse, dat het spiritisme de meeste bekeerden maakt. Het telt er velen onder de geneesheren van alle naties, en geneesheren zijn wetenschappelijke mensen. De magistraten, professoren, artiesten, letterkundigen, officieren, hoge beampten, geestelijken, enz., die het vaandel van het spiritisme volgen, zijn allen mensen aan wie men niet een zekere mate van ontwikkeling kan ontzeggen. Er zijn toch ook nog geleerden buiten die van de officiële wetenschap en van de wetenschappelijke corporaties.

Dat het spiritisme nog geen burgerrecht heeft bij de officiële wetenschap, is daarom nog geen reden om het te veroordelen.

Indien de wetenschap zich nimmer vergist had, zou haar gevoelen hier van gewicht zijn, maar ongelukkigerwijze bewijst de ondervinding het tegendeel. Heeft zij niet als hersenschimmig een menigte uitvindingen verworpen die later de nagedachtenis van de uitvinders tot roem hebben gestrekt? Is het niet door het rapport van de eerste wetenschappelijke vereniging in Frankrijk dat aan dat land de eer ontnomen is van het eerst de stoomvaart in werking te hebben gebracht? Toen Fulton zijn systeem in het kamp van Boulogne aan Napoleon I kwam aanbieden, die onmiddellijk het onderzoek ervan aan het Instituut opdroeg, is dit lichaam tot het besluit gekomen dat het een onuitvoerbaar hersenschim was en dat het niet nodig was er zich verder bij op te houden. Moet men daaruit de gevolgtrekking maken dat de leden van het Instituut domoren waren? Billijkt dat de platte bijnamen welke sommige mensen er vermaak in scheppen hun te geven? Zeer zeker niet, geen verstandig mens die niet hulde brengt aan hun uitstekende kennis, maar tegelijk erkent dat zij niet onfeilbaar zijn, en dat daarom hun oordeel niet een beslissing op het hoogste niveau is, vooral niet wanneer het nieuwe denkbeelden geldt.

De Bez. Ik neem met genoegen aan dat zij niet onfeilbaar zijn, maar het is desniettemin waar dat, tengevolge van hun kunde, hun oordeel als iets moet gelden, en dat, indien zij vóór u waren, dat van groot gewicht voor uw systeem zijn zou.

A. K. U zal het toch wel met mij eens zijn dat iemand alleen goed kan oordelen over datgene wat tot zijn bevoegdheid hoort. Wanneer u een huis wil bouwen, gaat u dan daarvoor een muzikant inhuren? Indien u ziek bent, zal u zich dan door een architect laten behandelen? Als u een proces gaat voeren, zal u dan de raad van een danseres inwinnen? Eindelijk, indien het theologische kwesties betreft, zult u die door een schei- of sterrenkundige doen oplossen? Nee, ieder zijn vak. De gewone wetenschappen berusten op de eigenschappen van de stof die men naar goeddunken behandelen kan. De uitwerkselen die zij te voorschijn brengen, hebben materiële kracht tot oorzaak. De spiritistische wetenschap heeft onafhankelijke intelligenties tot oorzaak, die intelligenties hebben hun eigen vrije wil en zijn niet aan onze luimen onderworpen. Daarom kunnen op haar noch de behandeling in onze laboratoria, noch onze gewone berekeningen toegepast worden, en daardoor behoren haar uitwerkselen niet meer tot het gebied van de gezegde wetenschap. De wetenschap dwaalde dus, toen zij met Geesten als met een Voltaïsche zuil proeven wilde nemen. Zij heeft schipbreuk geleden, en dat moest zo zijn, omdat zij gehandeld heeft in de veronderstelling van een overeenkomst die niet bestaat. Daarop heeft zij, zonder verder te gaan, in ontkennende zin beslist; vermete uitspraak, waarvan het onhoudbare dagelijks wordt aangetoond, zoals dat met zo vele andere zaken het geval is, en zij die het oordeel hebben uitgesproken, zullen er niets door oogsten dan schaamtegevoel van zich al te lichtzinnig tegen de oneindige macht van de Schepper te hebben verklaard.

Het zijn niet de wetenschappelijke corporaties die de bevoegdheid bezitten om over deze kwestie uitspraak te doen. Dit zal nooit tot haar bevoegdheid behoren, evenmin als het bestaan van God te decreteren. Het is dus een dwaling haar als rechters er over te stellen. Het spiritisme is een kwestie van persoonlijk geloof, onafhankelijk van de uitslag van de stemming van een vergadering, want al viel die stemming ook in het voordeel uit, dan kan zij toch geen overtuiging doen geboren worden. Alleen als de publieke opinie zich hierover gevestigd zal hebben, zal de vergadering het individueel aannemen en zich aan de kracht van de zaak onderwerpen. Laat één geslacht voorbijgaan, en daarmee de hardnekkige vooroordelen van de eigenliefde, en u zult zien, dat het met het spiritisme evenzo zal gaan, als met zovele andere waarheden welke men bestreden heeft en waaraan het tegenwoordig belachelijk zou zijn te twijfelen. Tegenwoordig zijn het de gelovigen die men voor krankzinnig uitmaakt; morgen zal het de beurt van de ongelovigen zijn. Juist zoals men weleer hen die aan het draaien van de aarde geloofden, gek noemde.

Maar niet alle geleerden hebben aldus geoordeeld, en door geleerden versta ik mensen van studie en wetenschap, d.w.z. met of zonder officiële titel. Velen hebben als volgt geredeneerd:

„Er bestaat geen uitwerksel zonder oorzaak, en de onbeduidendste uitwerkselen kunnen de weg banen tot oplossing van de grootste vraagstukken. Indien Newton het vallen van een appel onopgemerkt had gelaten; indien Galvani zijn keukenmeid voor het hoofd gestoten en haar voor gek en voor een droomster uitgemaakt had toen zij hem kwam vertellen dat dode kikkers in de schotel dansten, dan zouden wij er wellicht nu nog niet in geslaagd zijn de bewonderenswaardige wet van de aantrekkingskracht, noch de vruchtbare eigenschappen van de Voltaïsche kolom te vinden.

Het verschijnsel dat men met de grappige naam van tafeldans bestempelde, is niet gekker dan het dansen van de kikkers, en wellicht is ook dat een van die geheimen van de natuur welke, wanneer men er de sleutel van zal bezitten, bij het mensdom een omwenteling zullen teweegbrengen. Hierbij hebben zij bij zich zelf gezegd: „Daar zo vele mensen er zich mee bezig houden, en bezadigde lieden er een studie van hebben gemaakt, moet er toch wel iets achter schuilen. Een illusie, een voorbijgaande dwaasheid, als men het zo noemen wil, kan zulk een algemeen karakter niet aannemen. Zij kan een zekeren kring, een coterie verleiden, maar zij verspreidt zich niet over de gehele wereld. Wachten wij ons dus de mogelijkheid te ontkennen van iets dat ons onbekend is, uit vrees van vroeg of laat een terechtwijzing te zullen ontvangen die geen lof over onze scherpzinnigheid zou inhouden.

De Bez. Zeer goed, dat is een geleerde die wijs en voorzichtig redeneert, en zonder een geleerde te zijn, denk ik er eveneens zo over; maar let wel op dat hij niets bevestigt, hij twijfelt. Waarop moet men nu het geloof aan het bestaan van de Geesten, en vooral aan de mogelijkheid om met hen in gemeenschap te komen, bouwen?

A. K. Dat geloof steunt op redenering en op feiten. Ikzelf heb het niet omhelsd, dan na rijp onderzoek. Daar de studie van de exacte wetenschappen mij de gewoonte om positief te handelen gegeven had, heb ik de nieuwe wetenschap gepeild en nagegaan tot in haar meest verborgen schuilhoeken. Ik heb mijzelf van alles rekenschap willen geven, want ik neem niets aan dan nadat ik het waarom en waardoor ken. Ziehier de redenering welke een kundig geneesheer (vroeger ongelovig, tegenwoordig ijverig ingewijde) mij meedeelde: „Men zegt, dat onzichtbare wezens zich openbaren, en waarom zou dat niet

mogelijk zijn? Veronderstelde men vóór de uitvinding van het vergrootglas, het bestaan van die miljoenen kleine diertjes die zooveel verwoesting in het leven veroorzaken? Waarom zou het bepaald onmogelijk zijn dat er in de ruimte wezens bestaan die aan onze zintuigen ontsnappen? Zouden wij wellicht de bespottelijke dunk hebben alles te kennen, en tot God te zeggen dat Hij ons niets meer kan leren? En indien de wezens die ons omringen, met verstand begaafd zijn, waarom zouden zij zich dan niet met ons in betrekking stellen? Indien zij in betrekking met de mens staan, moeten zij in diens bestemming en in de gebeurtenissen een rol te vervullen hebben. Wie weet het? Het is misschien een van die machten van de natuur, een van die geheime krachten waarvan wij niets vermoeden. Welk een nieuw inzicht zou dat voor de geest openen, welk een uitgebreid veld van onderzoek! De ontdekking van de wereld van het onzichtbare zou een grotere betekenis hebben, dan die van het oneindig kleine. Het zou meer zijn dan een ontdekking, het zou een omwenteling in de denkbeelden wezen. Welk een licht kan er uit stralen! hoe vele geheimzinnige dingen er door verklaard worden! Zij die er aan geloven, worden bespot; maar wat bewijst dat? Is het niet zo bij alle grote ontdekkingen gegaan? Is Columbus niet afgewezen, gesmaad, als krankzinnige behandeld? Maar men zegt: deze denkbeelden zijn zo zonderling dat men er niet aan geloven kan. Maar wat zou men gezegd hebben aan hem die slechts vóór een halve eeuw beweerd had dat men in weinige uren geheel Frankrijk zou doorreizen, dat met de damp van een weinig kokend water een schip tegen de wind in zou varen, dat men uit water het middel om zich te verwarmen en licht aan te brengen zou trekken? Wie zou het voorstel gedaan hebben om heel Parijs in één ogenblik uit één enkele vergaarbak door een onzichtbare stof te verlichten? Men zou hem in 't gezicht uitgelachen hebben. Is het dan zoveel wonderbaarlijker zich de ruimte voor te stellen als bevolkt door denkende wezens die op aarde geleefd hebben en daar hun aardse omhulsel hebben afgelegd? Ligt hierin niet de verklaring van vele punten van geloof die men tot in de vroegste oudheid terugvindt? Zulke zaken zijn inderdaad wel waardig doorgrond te worden."

Dat zijn de overdenkingen van een geleerde, maar van een geleerde, vrij van aanmatiging, en zo denken er ook vele ontwikkelde mensen over. Zij hebben niet oppervlakkig en met vooringenomenheid waargenomen, zij hebben ernstig en zonder vooraf opgevatte mening bestudeerd, en zij hebben de bescheidenheid gehad niet te beweren: omdat ik het niet begrijp is het niet waar. Zij hebben hun overtuiging verkregen door waarneming en redenering. Zou u denken dat, indien die denkbeelden hersenschimmen waren, al die uitstekende mannen ze aangenomen zouden hebben? Geloof u,

dat zij dan lang door begoocheling bedrogen hadden kunnen blijven? Materiele onmogelijkheid bestaat er dus niet tegen het bestaan van voor ons onzichtbare wezens die de ruimte bevolken; en alleen die overweging zou tot meer omzichtigheid moeten stemmen. Wie had vroeger ooit gedacht dat in een druppel helder water duizenden wezens aanwezig zijn, zo klein dat onze verbeeldingskracht tekort schiet om ons die voor te stellen? En nu zeg ik dat het moeilijker is zich wezens van zulke onbegrijpelijke fijnheid voor te stellen, dan die aan te nemen welke wij Geesten noemen.

De Bez. Ongetwijfeld. Maar dat iets mogelijk is, bewijst nog niet dat het bestaat.

A. K. Voorzeker. Maar u zult toestemmen dat zodra het geen onmogelijkheid is, reeds een groot punt gewonnen is, want het heeft dan niets tegen het verstand indruisende in zich. Het is dus nu alleen maar nodig de bewering door waarneming van de feiten te staven. De bewering zelf is verre van nieuw. Zowel de gewijde als ongewijde geschiedenis is daar, om de oudheid en algemeenheid van dat geloof te bevestigen, een geloof, dat door alle wederwaardigheden van het leven heen is blijven voortbestaan, en dat men bij de wildste volken, als het ware als ingeboren, en door innerlijke aanschouwing in het gemoed gegrift, net als dat van het Opperwezen, en van een toekomstig leven, terugvindt. Het spiritisme is dus geen nieuwe schepping. Integendeel, alles is daar om te bewijzen, dat de Ouden het even goed en wellicht beter kenden dan wij. Zij onderwezen het, maar onder geheimzinnige vormen welke het voor het gewone volk dat men opzettelijk in de poel van het bijgeloof liet liggen, ongenaakbaar maakte. De feiten nu zijn van tweeërlei aard: die van de ene soort komen vanzelf voort, terwijl de andere moeten te voorschijn geroepen worden. Tot de eerste behoren: de visioenen en verschijningen, die zeer menigvuldig zijn; de geluiden, het geraas, verplaatsen en omwerpen van voorwerpen zonder waarneembare oorzaak, en een menigte andere ongewone uitwerkingen die men vroeger als bovennatuurlijk beschouwde, maar die ons nu zeer eenvoudig voorkomen, want voor de spiritisten is niets bovennatuurlijk, daar alles beheerst wordt door de onveranderlijke wetten van de Natuur. De feiten welke te voorschijn geroepen moeten worden, zijn die welke men door middel van de mediums verkrijgt.

Valse verklaring van de verschijnselen

Hallucinatie. — Magnetische vloeistof. — Terugwerking van de gedachten. — Overspanning van de hersenen. — Somnambule toestand van de Mediums.

De Bez. Het zijn voornamelijk de te voorschijn geroepen verschijnselen waarop de kritiek het gemunt heeft. Stellen wij nu alle verdenking van kwakzalverij terzijde, en nemen wij een volmaakte goede trouw aan, zou men dan toch niet kunnen denken, dat men zelf de speelbal van een gezichtsbegoocheling is?

A. K. Ik weet niet dat men de werking van de hallucinatie ooit duidelijk verklaard heeft. Hoe men die ook beschrijft, het blijft toch een zonderling verschijnsel, wel waard om onderzocht te worden. Maar waarom kunnen dan zij, die de spiritistische verschijnselen daaraan toeschrijven, deze hun uitleg niet beter ophelderen? Er bestaan bovendien feiten die deze hypothese opzij dringen. Als een tafel of ander voorwerp beweegt, zich opheft, klopt of naar welgevallen door de kamer gaat zonder dat iemand eraan raakt, opstijgt en in de lucht blijft zweven zonder ondersteund te worden, en eindelijk neervallend breekt, dan is dat toch geen gezichtsbegoocheling. Veronderstel dat het medium door de werking van zijn verbeelding iets vermeent te zien dat niet bestaat, is het dan waarschijnlijk dat een heel gezelschap in dezelfde begoocheling deelt? Is het waarschijnlijk dat zich dat overal en in alle landen herhaalt? De begoocheling zou dan veel merkwaardiger zijn dan het feit zelf.

De Bez. Aangenomen de echtheid van het verschijnsel van de draaiende en kloppende tafels, is het dan niet rationeler dit aan de werking van de een of andere straling zoals b.v. de magnetische, toe te schrijven?

A. K. Dat is ook inderdaad het eerste denkbeeld geweest, hetgeen ik met vele anderen gedeeld heb, en was het bij die materiële werkingen gebleven dan zou het niet twijfelachtig zijn dat men het op die wijze zou kunnen verklaren. Maar toen die bewegingen en dat kloppen bewijzen van intelligentie hebben gegeven, toen men erkend heeft dat zij geheel vrij op geuite gedachten antwoord gaven, heeft men er deze gevolgrekking uit gemaakt: Indien elk uitwerksel een oorzaak heeft, dan heeft ook elk intelligent uitwerksel een intelligente oorzaak. De werking van een straling nu, is dat niet, tenzij men stelt dat die straling intelligent is. Indien u de arm van de telegraaf signalen die

de gedachten overbrengen, ziet maken, dan weet u zeer goed dat het die ijzeren of houten armen niet zijn welke intelligent zijn: maar u zegt: een intelligent wezen brengt die in beweging. Evenzo is het met de tafel. Vinden er al of niet intelligente verschijnselen plaats? Dat is de vraag. Die het tegenspreken zijn mensen die er niet alles van gezien hebben en zich haasten, na een oppervlakkig onderzoek, naar eigen opvatting tot iets te besluiten.

De Bez. Daarop antwoordt men dat, indien er zich een intelligent verschijnsel voordoet, het dan niets anders is dan de eigen intelligentie, hetzij van het medium, van de ondervrager, of wel van de omstanders. Want, zegt men, het antwoord is altijd de uiting van de gedachte van de een of de ander.

A. K. Dit is wederom een dwaling. Indien degenen die zo denken zich de moeite gegeven hadden het verschijnsel in al zijne gestalten te bestuderen, zouden zij telkens de onafhankelijkheid van de zich uitende gedachte herkend hebben. Hoe toch zou deze stelling met antwoorden die boven het bereik van het verstand en de ontwikkeling van het medium liggen, overeen te brengen zijn? Antwoorden, die dikwijls met zijn eigen gedachten, zijn wensen, zijn gevoelens in tegenspraak zijn, en die de verwachting van de omstanders ten enenmale teleurstellen. Hoe verder dat overeen te brengen met mediums die in een taal welke zij in het geheel niet kennen, schrijven of in hun eigen taal dat doen zonder te kunnen lezen of schrijven? Het denkbeeld zelf heeft op het eerste gezicht, dit stem ik toe, niets irrationeels, maar het wordt omvergeworpen door zulk een aantal en zulke afdoende feiten, dat er geen plaats voor twijfel meer overblijft. Door de aanneming van deze stelling wordt het verschijnsel in plaats van vereenvoudigd, nog wonderbaarlijker. Wat! de gedachte zou, zoals het licht, het geluid, de warmte, op een oppervlakte teruggekaatst worden? In waarheid zou dat iets zijn, waarop de wetenschap haar scherpzinnigheid zou kunnen oefenen! En wat het wonderbaarlijke nog zou verhogen, is dat van twintig omstanders het alleen de gedachten van deze of gene zou wezen welke teruggekaatst werden, en niet die van de anderen. Zo'n stelling toch is onhoudbaar, en het is waarlijk merkwaardig op te merken welke moeite de tegenstanders zich geven, om oorzaken op te zoeken die honderdmaal moeilijker te begrijpen zijn dan die welke men hen opgeeft.

De Bez. Zou men het gevoelens van sommigen niet kunnen aannemen: dat het medium in een toestand van crisis verkeert en daardoor een helderheid bezit welke hem

het waarnemingsvermogen van de somnambules, een soort van tweede gezicht, geeft. Dat zou de tijdelijke verhoging van het verstandelijk vermogen verklaren. Men zegt toch dat de mededelingen welke men door de mediums verkrijgt, die van de somnambules niet overtreffen?

A. K. Dat is ook alweer een van die stellingen die de test van een nauwkeurig onderzoek niet kunnen doorstaan. Het medium bevindt zich noch in een crisis, noch in slaap, maar is volkomen wakker en handelt op dezelfde wijze als ieder mens, zonder iets bijzonders te vertonen. Het een of ander bijzonder verschijnsel kan aanleiding tot dat misverstand gegeven hebben, maar iedereen die er zich niet bij bepaalt de dingen slechts van één kant te bezien en te beoordelen, zal opmerken dat het medium met een bijzonder vermogen begaafd is dat met het somnambulisme niet te verwarren is, en de volstrekte onafhankelijkheid van zijn gedachten wordt door in het oog lopende feiten bewezen. De schriftelijke mededelingen er buiten gelaten welke somnambule heeft ooit de uiting van gedachten uit een levenloos voorwerp te voorschijn geroepen, of heeft zicht- en tastbare verschijnselen doen ontstaan? Welke somnambule heeft ooit een zwaar lichaam zonder dit te ondersteunen in de ruimte zwevende kunnen houden? Is het ook door het somnambulisme dat een medium eens bij mij, in tegenwoordigheid van twintig getuigen, het portret getekend heeft van een jongen die sinds 18 maanden overleden was, en die hij nooit gekend had, een portret dat door de vader, welke in die zitting tegenwoordig was, herkend werd? Is het door het somnambulisme dat een tafel op gestelde vragen met juistheid antwoordt? zelfs wanneer die vragen in gedachte, dat is zonder spreken, gedaan worden? Indien men al kon aannemen dat het medium zich in een magnetische toestand bevindt, dan is het toch moeilijk te geloven dat de tafel helderziende geworden is. Toch voert men aan dat de mediums zich alleen duidelijk uitlaten over bekende dingen. Maar hoe dan het volgende en nog honderd andere voorbeelden van eenzelfde aard te verklaren? Een van mijn vrienden, zeer goed schrijvend medium, vraagt aan een Geest: of zeker iemand die hij sedert vijftien jaren uit het oog verloren had, nog leeft? „Ja, hij leeft nog,” wordt hem geantwoord, „hij woont in Parijs, in die straat, nummer zoveel.” Hij gaat er naartoe en vindt die persoon aan het opgegeven adres. Is dat nu begoocheling? Zijn eigen gedachte kon hem te minder dat antwoord ingeven daar, tengevolge van de ouderdom van die persoon, alle waarschijnlijkheid bestond dat hij niet meer in leven zou zijn. Indien men soms overeenstemming van de antwoorden met eigen gedachten gevonden heeft, is het dan rationeel daaruit af te leiden dat het de algemene wet is? In deze, net als bij iedere andere zaak, zijn gevolgtrekkingen, overhaastig gemaakt, altijd gevaarlijk, omdat

die door feiten welke men niet waargenomen heeft, krachteloos gemaakt kunnen worden.

De ongelovigen hebben geen gelegenheid te zien, om zich zelf te overtuigen

De Bez. Het zijn juist positieve feiten die de ongelovigen zouden willen zien en zij vragen er om, doch die kan men hun meestentijds niet te zien geven. Indien toch iedereen er getuige van kon zijn, dan zou twijfel niet meer mogelijk wezen. Hoe komt het toch dat zo velen, niettegenstaande hun goeden wil, niets hebben kunnen zien? Men werpt hun het gebrek aan geloof voor de voeten. Maar daarop antwoorden zij, en terecht, dat zij vooruit geen geloof kunnen hebben, en dus dat, indien men verlangt dat zij zullen geloven, men hun de middelen om te kunnen geloven, moet aan de hand doen.

A. K. Dat heeft een zeer natuurlijke oorzaak: zij willen de feiten op bevel doen plaats hebben, en daaraan gehoorzamen de Geesten niet. Men moet wachten totdat het met hun wil strookt. Het is dus niet genoeg te zeggen: laat mij dit of dat zien en ik zal geloven. Men moet de wil tot volharding hebben, afwachten totdat de feiten van zelf zich voordoen zonder die te willen dwingen of besturen. Het feit dat u verlangt, zal misschien juist dat zijn hetwelk niet plaats zal vinden, maar er zullen andere komen, en dat hetwelk u verlangd had, zal op een ogenblik komen waarin u het 't minst verwachtte. Voor de oplettende en volhardende onderzoeker komen er een massa feiten voor die elkander versterken. Maar te denken dat men slechts aan een kruk te draaien heeft om het werktuig in beweging te brengen, is een grove dwaling. Wat doet de bioloog om de gewoonten van een dier te leren kennen? Beveelt hij 't dier het een of ander te doen ten einde op zijn gemak alles te kunnen nagaan? Zeer zeker niet, want hij weet, dat het dier hem niet gehoorzamen zou, maar hij bespiedt de vanzelf voorkomende uitingen van het instinct, hij wacht die af, en neemt die ogenblikkelijk op. Het eenvoudige gezond verstand zegt ons dat het met de Geesten, die toch veel onafhankelijker intelligenties zijn dan de dieren, eveneens moet gaan.

Het is een dwaling te geloven dat het geloof nodig is. Goede trouw, dat is iets anders; maar er zijn twijfelaars die zelfs ontkennen wat onbetwistbaar is, en wonderen zouden niet in staat zijn hen te overtuigen. Hoeveel zijn er niet die na gezien te hebben, toch blijven volharden om alles op hun wijze uit te leggen, steeds herhalende: Dat alles bewijst niets? Zulke mensen doen niets dan, zonder enig nut voor zichzelf, stoornis in de

bijeenkomsten veroorzaken. Daarom verwijdert men hen, en wil men zijn tijd niet met hen verliezen. Weinigen zouden willen bekennen dat zij, gedwongen door de feiten, geloven moeten, want zij zouden moeten erkennen gedwaald te hebben, en dit kan hun eigenliefde niet verdragen. Wat dus te antwoorden aan mensen die overal niets dan begoocheling en kwakzalverij zien? Niets, men moet ze stil laten begaan, en naar hartelust laten rond bazuinen dat zij niets gezien hebben, en dat men hun zelfs niets heeft kunnen of willen laten zien. Naast deze twijfelaars zijn er anderen die alles op hun eigen manier willen zien. Zij hebben een eigen opinie waaraan zij alles willen toetsen. Zij begrijpen niet dat de verschijnselen niet aan hun welgevallen gehoorzamen. Zij willen of kunnen zich niet in de vereiste toestand verplaatsen. Hij die ter goeder trouw wil onderzoeken, moet, ik zal niet zeggen op goed geloof iets voor waar aannemen, maar zich van ieder vooraf opgevat gevoelen weten los te maken. Hij moet geen overeenkomst willen zoeken tussen ongelijksoortige zaken. Hij moet met een onuitputtelijk geduld afwachten, nagaan en opmerken; deze voorwaarde pleit ten gunste van de ingewijden, want het bewijst dat hun overtuiging zich niet lichtvaardig gevormd heeft. Hebt u zoveel geduld? Neen, zegt u, ik heb geen tijd.

Zeer wel. Maar laat het dan rusten, en spreek er niet over, niemand dwingt er u toe.

Goede of kwade wil van de Geesten om te overtuigen

De Bez. De Geesten, dunkt mij, moeten zich gaarne beijveren proselieten te maken. Waarom maken zij niet meer dan zij doen, gebruik van de middelen in hun bezit om sommige mensen wier denkwijze van grote invloed zou zijn, te overtuigen?

A. K. Waarschijnlijk hechten zij er althans nu niet aan om zodanige mensen, wier gewichtigheid zij niet zo hoog schatten als deze dat zelf doen, te overtuigen. Dit is zeker niet zeer vleidend voor die mensen, dat beken ik, maar wij besturen hun gedachten niet. De Geesten beoordelen de dingen niet altijd zoals wij. Zij zien, denken en handelen naar andere dan onze beginselen, terwijl ons zien bepaald is tot de stof en beperkt door de kring waarin wij ons bewegen, overzien zij het Al. De tijd, die ons zo lang voorkomt, is voor hen slechts een ogenblik, de afstand slechts een stap, sommige bijzonderheden, die wij als van het hoogste belang schatten, zijn in hun ogen onbenullig, en daarentegen beschouwen zij voorvallen waarvan wij de gevolgen niet kunnen begrijpen, als zeer belangrijk. Om hen te begrijpen, moet men zich door gedachten boven onze stoffelijke en

zedelijke gezichtseinder verheffen, en ons zelf op hun standpunt weten te verplaatsen, want het is niet aan hen om tot ons neer te dalen, maar aan ons om tot hen op te klimmen; en daartoe leiden ons studie en waarneming.

De Geesten hebben de aanhoudende en gemoedelijke onderzoekers lief, en voor deze vermeerderen zij de bronnen waaruit licht te putten is. Wat de Geesten van ons verwijderd houdt, is niet de twijfel door onwetendheid, maar het is die inbeelding van de zogenaamde onderzoekers welke niet onderzoeken, maar zich diets maken, de Geesten op het vraagbankje te kunnen plaatsen en als marionetten te kunnen doen bewegen. Wat hen nog meer verwijderd houdt, is de vijandelijke en verachtende geest die bij hun onderzoek voorziet, een geest welke, zo die al niet uit hun woorden blijkt, niettemin hun gedachten beheerst. Voor de zodanige doen de Geesten niets, en het is hun onverschillig, wat zij denken of zeggen, want hun beurt zal ook komen. Daarom heb ik gezegd: niet het geloof is nodig, maar de goede trouw.

Oorsprong van de moderne spiritistische ideeën

De Bez. Ik zou gaarne willen weten, mijnheer, wat toch wel het uitgangspunt van de tegenwoordige spiritistische ideeën mag geweest zijn. Is het een gevolg van een onverwachte openbaring van de Geesten, of is het een gevolg van een voorafgaand geloof aan hun bestaan? U begrijpt, dat mijn vraag van belang is, want in het laatste geval, zou men kunnen denken dat de verbeelding er niet vreemd aan is.

A. K. Van dat standpunt beschouwd is, zoals u zegt, deze vraag belangrijk, ofschoon het toch moeilijk is aan te nemen dat, verondersteld dat die ideeën hun oorsprong aan een vooraf bestaand geloof te danken hadden, de verbeelding de waargenomen feiten zouden hebben kunnen te voorschijn brengen. Inderdaad, indien het spiritisme gegrond was op een vooraf bestaand geloof in het bestaan van Geesten, dan zou men met enige schijn van grond aan zijn werkelijkheid mogen twijfelen, want, zo de oorzaak een hersenschim is, moet het gevolg ook hersenschimmig zijn. En toch heeft het zich niet op die wijze toegedragen. Vooreerst zou zodanige loop van de zaak geheel onlogisch zijn. De Geesten toch zijn een oorzaak en geen gevolg. Als men een uitwerksel waarneemt, zal men er de oorzaak van zoeken, maar het is niet natuurlijk zich een oorzaak te denken vóórdat men uitwerkselen gezien heeft. Men kon dus het denkbeeld van Geesten niet hebben, indien er zich geen uitwerkselen hadden voorgedaan waarvan

de waarschijnlijke verklaring in het bestaan van onzichtbare wezens gevonden werd. Welnu, niet eens op deze wijze is die gedachte opgekomen, dat wil zeggen dat het geen opgeworpen stelling is geweest met het doel om zekere verschijnselen te verklaren. De eerste veronderstelling die men gemaakt heeft, was dat de oorzaak geheel stoffelijk was. Dus welverre dat het bestaan van Geesten een vooraf opgevat denkbeeld was, is men van het materialistisch standpunt uitgegaan. Daardoor niet alles kunnende verklaren, heeft onderzoek alleen tot het vinden van de spiritistische oorzaak geleid. Ik spreek van de tegenwoordige spiritistische ideeën, want wij weten dat het spiritisme zo oud als de wereld is.

Zie hier nu, hoe het gegaan is. Er deden zich vanzelf ontstane feiten voor, zoals: zonderlinge geluiden, kloppen, bewegen van voorwerpen enz. en dat wel zonder bekende oorzaak, en deze verschijnselen konden ook te voorschijn worden gebracht onder de invloed van sommige mensen. Tot zover gaf niets aanleiding om de oorzaak in iets anders dan in de werking van een magnetisch of van een ander nog onbekend fluïdum te zoeken. Maar het duurde niet lang, of men ontdekte, dat die geluiden en bewegingen met een zeker doel plaats vonden, en daarbij van een intelligente aard waren, waaruit men, zoals ik reeds gezegd heb, de gevolgtrekking maakte: Indien ieder verschijnsel een oorzaak heeft, dan is elk intelligent verschijnsel het gevolg van een intelligente oorzaak. Deze intelligentie kan niet in het voorwerp zetelen, want de stof is niet intelligent. Was het dan de terugkaatsing van de intelligentie van de aanwezigen? Aanvankelijk dacht men het, zoals ik ook reeds gezegd heb. Hierover kon alleen de ondervinding uitspraak doen, en de ervaring heeft bij verscheidene gelegenheden door onweerlegbare bewijzen aangetoond dat deze intelligentie van die van de omstanders geheel onafhankelijk is. Zij bestaat dus buiten het voorwerp en buiten de personen. Wat is zij dan? Hierop heeft zij zelf geantwoord. Zij heeft verklaard tot die onlichamelijke wezens te behoren welke men door het woord Geesten aanduidt. De gedachte aan Geesten heeft dus niet a priori bestaan. Zij is zelfs niet bij deductie ontstaan, in één woord, zij is niet uit het brein te voorschijn gekomen, maar zij is door de Geesten zelf aangegeven, en al wat men er sedert van te weten is gekomen, hebben dezen ons geleerd.

Eens het bestaan van de Geesten geopenbaard en de middelen tot contact geopend waren, kon men geregelde gesprekken met hen voeren, en inlichtingen omtrent de natuur van die wezens, de aard van hun bestaan en hun werkring in de onzichtbare wereld bekomen. Indien men op dezelfde wijze de wezens in de wereld van het oneindig kleine kon ondervragen, wat zouden wij dan ook van deze zonderlinge dingen vernemen?

Veronderstellen wij eens, dat vóór de ontdekking van Amerika, er over de Atlantische Oceaan een elektrische draad bestaan had, en dat men aan de Europese zijde er tekenen van intelligentie aan had waargenomen, dan zou men daaruit opgemaakt hebben, dat er aan de andere zijde intelligente wezens moesten zijn die trachtten zich te doen verstaan. Men zou dezen hebben kunnen ondervragen, en zij zouden geantwoord hebben. Men zou op die wijze de zekerheid van hun bestaan, kennis hunner zeden, hunner gewoonten en wijze van zijn verkregen hebben, zonder ze ooit te hebben gezien. Evenzo is het gegaan met betrekking tot de onzichtbare wereld. De stoffelijke manifestaties zijn, net als de signalen, een middel van waarschuwing geweest, die ons op de weg van meer geregeld en gestadig contact heeft gebracht; en opmerkelijk is het dat, naarmate er gemakkelijker middelen van gemeenschap onder ons bereik komen, de Geesten ook in die mate de vroeger gebruikte onvolledige en lastige laten varen. Eveneens als de doofstomme, die de spraak terugkrijgt, de gebarentaal niet meer gebruikt. Wie waren nu de bewoners van die wereld? Waren het op zichzelf buiten de mensheid staande wezens? Waren zij goed of slecht? Het is wederom de ervaring die deze vraag beantwoord heeft. Maar vóórdát talrijke onderzoekingen over dat onderwerp licht verspreid hadden, bleef het veld van de veronderstellingen en systemen vrij en de hemel weet hoeveel er voor de dag gekomen zijn. Sommigen hebben de Geesten als in alle opzichten voortreffelijk beschouwd. Anderen hebben er slechts kwelgeesten in gezien. Het was door hun woorden en daden dat men ze kon leren kennen. Nemen wij aan dat van de transatlantische bewoners van wie wij spraken, sommigen goede dingen gezegd hadden terwijl anderen zich door hun schaamteloze taal hadden doen kennen, dan zou men immers de gevolgtrekking gemaakt hebben dat er goede en slechte waren. Aldus is het met de Geesten gegaan, en men heeft er op alle trappen van goed en kwaad staande, kundige en onwetende onder gevonden. Eenmaal behoorlijk met de gebreken en goede hoedanigheden van de Geesten bekend zijnde, bleef het aan onze behoedzaamheid overgelaten het goede van het kwade, het ware van het onware in hun contact met ons te onderscheiden, op dezelfde wijze, als wij dit ten opzichte van mensen doen. De waarneming heeft ons niet alleen over de zedelijke hoedanigheden van de Geesten, maar ook over hun aard en wat wij hun fysiologische toestand zouden kunnen noemen, ingelicht. Men vernam door de Geesten zelf dat sommigen zeer gelukkig, anderen zeer ongelukkig zijn; dat het geen bijzondere wezens van een exceptionele natuur zijn, maar dat het de zielen zelf zijn van hen die op aarde geleefd hebben en daar hun lichamelijk omhulsel hebben achtergelaten; dat de ruimte door die zielen bevolkt is; dat zij ons steeds omringen en in aanraking met ons zijn, en onder die zielen hebben velen aan

onweerlegbare tekenen hun ouders, vrienden en bekenden op aarde kunnen herkennen. Men heeft die in alle toestanden van hun bestaan aan gene zijde van het graf kunnen volgen, van het oogenblik af dat zij hun lichaam verlieten. Men heeft hun toestand, al naar de dood welke zij gestorven waren en de wijze waarop zij op aarde geleefd hadden, kunnen nagaan. Eindelijk ontdekte men dat het geen abstracte, in de bepaalde betekenis van het woord, onlichamelijke wezens zijn, maar dat zij een omhulsel bezitten, waaraan wij de naam van perisprit gegeven hebben, een soort van luchtvormig, nevelachtig-doorschijnend lichaam, onzichtbaar in de normalen toestand, maar dat in sommige gevallen, door een soort van condensatie of moleculaire schikking, tijdelijk zichtbaar, ja zelfs tastbaar worden kan, en van dat oogenblik af was het feit van de verschijningen en aanrakingen verklaard. Dat omhulsel bestaat reeds gedurende het lichamenlijk leven. Het is de band die de geest en de stof verenigt. Bij de dood van het lichaam, ontdoet zich de ziel of de geest (wat een en hetzelfde is) alleen van het grove omhulsel (het lichaam), en behoudt het andere, evenals wij ons van onze bovenkleding ontdoende, de onderkleding behouden, of zoals de kiem van een vrucht het schorsachtige omhulsel afwerpt, om alleen het zaadomhulsel te behouden. Dit halfstoffelijke omhulsel van de Geest is het middel waardoor hij zijn tegenwoordigheid aankondigt. Dat is, mijnheer, in korte trekken de geschiedenis van het spiritisme. U ziet dus, en u zult dit nog meer erkennen wanneer u het grondig zult bestudeerd hebben, dat alles de uitkomst van de waarneming en niet van een vooraf opgebouwde stelling is.

Middelen van Gemeenschap

De Bez. U hebt gesproken van de middelen van gemeenschap. Zou u mij er een begrip van kunnen geven? Want het is moeilijk te begrijpen hoe die onzichtbare wezens zich met ons kunnen onderhouden.

A. K. Gaarne. Ik zal dat evenwel in korte woorden doen, omdat het anders te veel uitleg zou eisen, die u trouwens in het "Boek van de Mediums" kunt vinden. Het weinige dat ik er u van zal vertellen zal evenwel voldoende zijn om u op de hoogte van het werktuiglijke gedeelte te brengen, en zal vooral dienen om u enkele van de proeven, die u in afwachting van uw volkomen inwijding wellicht in de gelegenheid zult komen bij te wonen, beter te doen begrijpen.

Het bestaan van dit halfstoffelijk omkleedsel, of van het perisprit, is reeds een

sleutel, die vele zaken verklaart en de mogelijkheid van sommige verschijnselen aantoonst. Wat de middelen betreft, deze zijn zeer verschillend, en afhankelijk hetzij van de meer of minder gelouterde aard van de Geesten, of van de bijzondere aanleg van de mensen welke hun tot tussenpersonen dienen. Het meest alledaagse middel, dat wat men het meest algemeen kan noemen, bestaat in de intuïtie, dat wil zeggen, in de ingeving van begrippen en gedachten. Maar deze wijze is in de meeste gevallen te weinig waarneembaar, en er bestaan dan ook meer afdoende middelen van contact. Sommige Geesten uiten zich door een kloppen dat ja of neen betekend, of ook wel de letters van het alfabet aanduidt welke een woord moeten vormen. Het kloppen kan ook verkregen worden door het opwippen van een voorwerp, bij voorbeeld een tafel, die dan met de poot klopt. Soms doet zich het geklop in het inwendige van het voorwerp horen, zonder dat het voorwerp zelf zich beweegt. Deze primitieve manier vereiste veel tijd en is bij uitgebreide mededelingen moeilijk aan te wenden. Zij is vervangen door het schrift, en dit verkrijgt men op onderscheidene wijzen. In het begin gebruikte men daartoe, en men doet dat dikwijls nog, beweegbare voorwerpen, bij voorbeeld een plankje, een mandje, of een doos, waaraan men een potlood met de punt op het papier rustend, hecht. De aard van de stof waaruit het voorwerp vervaardigd is, is onverschillig. Het medium plaatst de hand op het voorwerp waardoor hij er de invloed die hij zelf van de Geest ontvangt, op overbrengt en het potlood schrijft de letters. Maar het voorwerp zelf is eigenlijk gezegd niets dan een verlenging van de hand, een soort van pennenhouder. Men heeft daarna het nutteloze van dit tussending, dat slechts een meer samengesteld werktuig is, erkend. De enige deugd die het heeft, is op een meer merkbare wijze de onafhankelijkheid van het medium aan te tonen. Het medium kan zelf het potlood vasthoudende, schrijven.

De Geesten openbaren zich ook en kunnen hun gedachten medelen door samengestelde klanken, woorden die in de lucht of in het oor weergalmen, door de stem van het medium, door het gezicht, door tekeningen, door muziek en door nog andere middelen welke men bij een meer volledige studie leert kennen. De mediums hebben voor deze onderscheidene middelen speciale geschiktheid, afhankelijk van hun organisme. Op die wijze zijn er mediums met fysische uitwerkselen, dat wil zeggen, zodanige welke de geschiktheid bezitten om stoffelijke verschijnselen te doen ontstaan zoals kloppen, beweging van voorwerpen, enz. Verder zijn er horende, sprekende, ziende, tekenende, musicerende en schrijvende mediums. Deze laatste soort is de meest algemene, en die zich het best door oefening ontwikkelt. Het is tevens die van de grootste waarde, omdat hierdoor de snelste en volledigste mededelingen kunnen verkregen worden. Van het schrijvend medium bestaan vele verscheidenheden, waarin vooral tussen twee soorten

een bepaald onderscheid bestaat. Om dat te kunnen begrijpen, moet men zich van de wijze, waarop het verschijnsel plaats vindt, rekenschap kunnen geven. De Geest werkt soms rechtstreeks op de hand van het medium, haar onafhankelijk van diens wil voortdrijvende, zonder dat het medium weet wat hij schrijft: dit noemt men een werktuiglijk schrijvend medium. Andere keren werkt de Geest op de hersens van het medium, de gedachte van de Geest doordringt zijn hersenen terwijl hij, ofschoon geheel onwillekeurig schrijvende, een meer of min juist bewustzijn heeft van hetgeen hij te schrijven krijgt. Dit noemt men: onmiddellijk waarnemend en gewaarwordend (intuïtief) medium. Zijn rol is volmaakt gelijk aan die van een tolk welke, niet zijn eigen gedachten overbrengende, die gedachten toch begrijpen moet, wil hij ze kunnen overbrengen. Ofschoon in dit geval de gedachte van de Geest zich soms met die van het medium ondereen mengen, leert de ondervinding gemakkelijk ze van elkander te onderscheiden. De mededelingen die men door deze twee soorten van schrijvende mediums verkrijgt, zijn even goed, maar voor de nog niet overtuigde personen zijn de werktuiglijke mediums de beste. Overigens hangt de wezenlijk voortreffelijke hoedanigheid van een medium meer af van de natuur van de Geesten die hem bijstaan en van de mededelingen welke hij ontvangt dan van de middelen van uitvoering.

De Bez. De handelswijze komt mij zeer eenvoudig voor, zou ik het ook zelf kunnen proberen?

A. K. Zeer zeker. Ik ga verder en zeg: indien u de gave van het mediumschap bezit, zou dit de beste manier wezen om uzelf te overtuigen, want u zou uw eigen goede trouw niet in twijfel trekken. Alleen moet ik u ernstig aanraden, geen proeven te nemen dan na met zorg alles bestudeerd te hebben. De mededelingen van gene zijde van het graf gaan met veel meer moeilijkheden gepaard dan men denkt. Zij zijn niet van onaangenaamheden, ja zelfs niet van gevaren vrij. Het is hiermee als met iemand die scheikundige proeven wil nemen, zonder de scheikunde te kennen: hij loopt gevaar zich de vingers te branden.

De Bez. Bestaat er enig teken, waaraan men die gave kan herkennen?

A. K. Tot nu toe weet men nog geen kentekenen van het mediumschap. Die welke men als zodanig meende te erkennen, zijn allen gebleken zonder waarde te zijn. Beproeven is het enigste middel om te weten te komen of men die gave bezit. Doch de

mediums zijn zeer talrijk en het is zeer zeldzaam dat (zoo men al zelf geen medium is) men er geen onder de leden van zijn gezin of onder die zijner omgeving vindt. Kunne, ouderdom of temperament zijn onverschillig. Men vindt mediums onder de mannen, vrouwen, kinderen en grijsaards, onder gezonden en zieken. Indien het mediumschap door een uiterlijk teken aangewezen werd, zou dat de bestendigheid van de gave in zich sluiten, en deze gave is daarentegen zeer beweeglijk en vergankelijk. De fysische oorzaak van het mediumschap ligt in de meer of minder gemakkelijke assimilatie van het perispiritale fluïdum van de geïncarneerde en van de niet-geïncarneerde Geest. De zedelijke oorzaak zetelt in de wil van de Geest die zich openbaart, wanneer hij wil en niet wanneer wij willen. Hieruit vloeit voort: 1°. dat niet alle Geesten zich door middel van elk medium kunnen openbaren; 2°. dat ieder medium in een ogenblik waarop hij dat het minst verwacht, de gave kan verliezen, of dat deze opgeheven kan worden. Deze weinige woorden zullen voldoende zijn om u aan te tonen dat, wil men zich van alle veranderingen en verscheidenheden die zich bij dit verschijnsel voordoen, rekenschap kunnen geven, een grondige studie vereist wordt. Het zou dus een dwaling zijn te geloven dat elke Geest die men roept, komen kan, en zich door het eerste het beste medium zou kunnen openbaren. Indien een Geest zich openbaart, moet: 1°. hij dat willen doen; 2°. zijn toestand of zijn bezigheden het hem toelaten, en 3°. hij in het medium een geschikt, met zijn eigen natuur overeenstemmend werktuig vinden. Als beginsel kan men stellen dat men zich met de Geesten van alle klassen, met zijn ouders en vrienden, met de volmaaktste en met de laagste Geesten in contact kan komen, maar dat, afgescheiden van de individuele toestand die dit mogelijk maakt, zij min of meer gaarne komen al naarmate van de sympathie welke zij voor de personen die hen roepen, gevoelen, en dus niet op het verlangen van de eerste de beste die het in het hoofd krijgt uit nieuwsgierigheid de een of andere Geest op te roepen. Zij zouden immers tijdens hun leven niet aan zo'n oproeping voldaan hebben, waarom zouden zij het dan na hun dood doen? De ernstige Geesten komen alleen in ernstige bijeenkomsten waar zij onder stille overdenking met een ernstig doel geroepen worden. Zij laten zich niet gebruiken om vragen, hun gedaan of ter bevrediging van ijdele nieuwsgierigheid of om hen op de proef te stellen, of met een onbeduidend doel, te beantwoorden. De onbeduidende Geesten gaan overal. Maar in de ernstige bijeenkomsten houden zij zich stil en afzijdig om te luisteren, zoals leerlingen in een vergadering van geleerden zouden doen. In de onbeduidende bijeenkomsten vermaken zij zich, vinden daartoe in alles gelegenheid, bespotten dikwijls de aanwezigen en beantwoorden alle vragen zonder zich in 't minst om de waarheid te bekreunen.

De zogenaamde klopgeesten, en in het algemeen al degenen die fysische manifestaties doen ontstaan, zijn, zonder daarom van nature slecht te zijn, van een mindere soort. Zij hebben als 't ware een bijzondere geschiktheid om stoffelijke verschijnselen teweeg te brengen. De hooggeplaatste Geesten geven zich met die dingen evenmin af als onze geleerden met het vertonen van kunsten. Zij gebruiken de mindere Geesten, evenals wij voor grof werk arbeiders gebruiken.

Baatzuchtige Mediums

De Bez. Alvorens zich aan een langdurige studie over te geven, zouden sommigen de zekerheid willen hebben dat zij hun tijd niet zullen verbeuzelen. Deze zekerheid zouden zij door een afdoend feit te zien, al ware dat ook voor geld, verkrijgen.

A. K. Bij hen die zich de moeite niet willen getroosten om te studeren, bestaat er meer nieuwsgierigheid dan wezenlijke zucht om zich te bekwamen, en evenmin als ik, zijn de Geesten op nieuwsgierigen gesteld. Bovendien zijn zij vooral afkerig van geldzucht, en zij laten zich voor niets gebruiken om die te bevredigen. Men zou zich van hen al een zeer vals denkbeeld moeten vormen om te geloven dat hogere Geesten zoals Fénélon, Bossuet, Pascal, St.-Augustinus zich ter beschikking van de eerste de beste die zijn diensten aan zoveel per uur aanbiedt, zouden stellen. Nee, mijnheer, de mededelingen van gene zijde van het graf zijn een te ernstig onderwerp dat te veel eerbied eist om tot een vertoning gebruikt te mogen worden. Buitendien weten wij dat spiritistische verschijnselen de gang niet hebben van een mechanisch toestel. Zij hangen af van de wil van de Geesten. De geschiktheid van het medium zelf aannemende, kan niemand er voor instaan dat de verschijnselen op een vooraf bepaalde tijd plaats zullen vinden. Indien de ongelovigen nu reeds geneigd zijn om de goede trouw van de mediums in het algemeen te verdenken, dan zou het nog wel erger worden wanneer bij deze geld de drijfveer werd. Met recht zou men het betaalde medium kunnen verdenken van een handje te helpen als de Geest hem in de steek liet omdat hij toch zijn geld verdienen moet. Daargelaten dat volstrekte belangloosheid de beste waarborg voor eerlijkheid is, zouden rede en gevoel er tegen opkomen om de Geesten van hen die ons lief zijn, zelfs als zij zich daartoe bereid betoonden, hetgeen meer dan twijfelachtig is, voor geld te doen verschijnen. In elk geval zouden dit niet anders zijn dan Geesten van de minste rang en weinig keurig omtrent de

middelen, die dus geen vertrouwen zouden verdienen, en zelfs deze klasse van Geesten vinden er dikwijls een boosaardig vermaak in de combinaties en berekeningen van hun kornuit te verijdelen.

De aard zelf van het mediumschap belet dat het een beroep wordt, omdat het afhankelijk is van een aan het medium vreemde wil, en omdat het hem juist op het ogenblik dat hij die nodig heeft in de steek kan laten, tenzij hij het ontbrekende door eigen handigheid aanvult. Zelfs een bepaalde goede trouw aannemende, zou het (daar de verschijnselen niet naar believen verkregen worden) toch altijd een toeval zijn indien in de zitting waarvoor men betaald heeft juist datgene gebeurde wat men om zich te overtuigen, wenste te zien. U zou daarvoor honderd duizend franken aan een medium aanbieden, terwijl het hem toch niet mogelijk zou zijn iets wat de Geesten niet doen willen van hen te verkrijgen. Dit lokaas, dat het doel zou doen ontaarden in een hevige zucht naar winst, zou juist een reden voor de Geesten wezen om wat men verlangt niet te doen gelukken. Indien men van de waarheid goed overtuigd is dat genegenheid en sympathie de krachtigste beweegredenen van aantrekking voor de Geesten zijn, dan zal men begrijpen dat zij daartoe niet door de wens om zich van hen te bedienen om geld te maken, gedreven kunnen worden. Die dus feiten nodig heeft om overtuigd te worden moet aan de Geesten (wil hij door hen geholpen worden) door ernstige en geduldige waarnemingen zijn goede wil tonen. En als het waar is dat het Geloof zich niet laat dwingen, niet minder waar is het dat het Geloof niet te koop is.

De Bez. Uit een zedelijk oogpunt beschouwd, begrijp ik die redenering. Maar is het dan toch niet billijk dat hij, die zijn tijd in het belang van de zaak ten beste geeft, daarvoor schadeloos gesteld wordt als dat hem belet voor zijn levensonderhoud te werken?

A. K. Ten eerste vraag ik: is het wel in het belang van de zaak dat hij het doet? Is het veeleer niet in zijn eigen belang? Indien hij toch de betrekking welke hij bekleedde eraan gegeven heeft, was het omdat hij er niet mee tevreden was, en omdat hij dacht in het nieuwe vak met minder moeite meer geld te zullen verdienen. Er heeft geen zelfopoffering plaats als men zijn tijd ten beste geeft om er voordeel van te trekken. Het is hetzelfde als te beweren dat het voor het belang van de mens is dat de bakker brood bakt. Het mediumschap is niet de enige hulpbron, en zonder die zouden zij wel genoodzaakt wezen op een andere wijze hun brood te verdienen. De wezenlijk ernstige en zich toewijdende mediums die geen onafhankelijk middel van bestaan hebben, trachten daarin

door hun gewonen arbeid te voorzien en laten hun vak niet lopen. Zij wijden aan de beoefening van het mediumschap alleen die tijd welke zij zonder nadeel er aan kunnen geven. Indien zij daartoe een gedeelte van hun vrije tijd of van hun rust gebruiken dan eerst wordt het een opoffering waarvoor men hen dankbaar is en hoger acht. De menigvuldigheid van mediums in de huisgezinnen maakt mediums van beroep overbodig, zelfs voor het geval dat men kon aannemen dat zij voldoende betrouwbaar waren, hetgeen zeer zelden het geval is. Zonder het miskrediet dat aan dat soort van bedrijf kleeft en ik reken het mij tot een geluk daartoe veel bijgedragen te hebben, zou men bezoldigde mediums van alle kanten hebben zien opdagen, en de nieuwsbladen met hunne aankondigingen opgevuld zijn. Tegen één eerlijke zouden er honderd kwakzalvers zijn die, misbruik van een ware of nagebootste gave makende, het grootste nadeel aan het spiritisme zouden berokkend hebben. Het is dus uit beginsel dat allen die in het spiritisme iets anders zien dan een vertoning van merkwaardige verschijnselen, die de waardigheid, de eerbied voor, en het ware belang van de leer begrijpen, iedere speculatie onder welke vorm of onder welke vermomming ook, afkeuren. Ernstige en eerlijke mediums, en onder die naam versta ik mediums die de heiligheid van de hun door God toevertrouwde gave begrijpen, vermijden zelfs de schijn van datgene dat ten hunnen opzichte de minste verdenking van baatzucht zou kunnen verwekken. De beschuldiging om voordeel, van welke aard ook, van hun gave te trekken, wordt door hen als een belediging beschouwd. Beken het, mijnheer, dat, hoe ongelovig u ook bent, dusdanig medium een geheel andere indruk op u zou maken dan indien u, om hem te zien werken, uw plaats betaald of zelfs een vrijkaart gekregen had en u wist, dat achter dit alles een geldkwestie schuilde. Beken het dat u de eerste door een wezenlijk godsdienstig gevoel bezielde en door het geloof aangevuurd ziende, deze u onwillekeurig eerbied zou afdwingen, al ware hij de minste onder de onbemiddelde klasse van de maatschappij, en dat hij u meer vertrouwen zou inboezemen omdat u geen reden zou hebben zijn eerlijkheid te verdenken. En van deze soort zult u er duizend voor één vinden. Dit is een van de oorzaken die krachtig hebben meegewerkt tot het geloof aan en de verspreiding van de leer. Indien dit door bezoldigde vertolkers had moeten gebeuren, zou het spiritisme niet het vierde van de ingewijden die het thans telt, verkregen hebben. Men begrijpt dat zo goed dat daardoor het aantal van de mediums van beroep, ten minste in Frankrijk, zo gering is geworden dat zij bij de spiritistische Centruns in de provincies geheel onbekend zijn. Bij deze toch zou de naam van bezoldigd te zijn genoeg wezen om hen uit iedere ernstige vereniging te bannen, en zou daar voor hen, door het miskrediet dat hen overal volgen zou, gevoegd bij de wedijver van de onbaatzuchtige mediums, die zich overal bevinden, het bedrijf niet voordelig zijn.

Er zijn zogenaamde mediums die, hetzij om de gave die hun ontbreekt, of wel om de weinige aftrek aan te vullen, er iets anders bijvoegen zoals: kaartleggen, uit het eiwit of koffiedik de toekomst voorspellen, enz., ten einde op die wijze iedereen te kunnen gerieven en in de hoop van, bij gebrek aan spiritisten, hen die nog aan die dwaasheden geloof slaan tot zich te zullen trekken. Indien zij niemand anders dan zichzelf hiermee benadeelden, zou het kwaad gering zijn. Maar er zijn mensen die zonder na te denken het misbruik met de werkelijkheid verwarren. Verder kwaadwilligen die er gebruik van maken om te vertellen dat daaruit nu het spiritisme bestaat. U bemerkt dus, meneer, dat de exploitatie van het mediumschap tot voor de leer schadelijke misbruiken leidt; dat het ernstige spiritisme gelijk heeft die praktijken voor onbevoegd te verklaren, en als hulpmiddel te verwerpen.

De Bez. Dat is alles zeer logisch, ik moet het toestemmen. Maar de onbaatzuchtige mediums staan zo maar niet ter beschikking voor iedereen, en men kan ze dus zo maar niet gaan roepen, terwijl men, wanneer men dat verkiest, een van degenen die zich laat betalen kan doen komen, want men weet dat die er zijn tijd niet door verliest. Indien er dus openbare mediums waren, zou dat een groot gemak zijn voor die mensen, welke zich zelf wensen te overtuigen.

A. K. Maar als nu die openbare mediums, zoals u ze noemt, geen voldoende waarborg opleveren, welk nut kunnen zij dan tot overtuiging hebben? Het bezwaar dat u opnoemt, vernietigt niet het andere, veel gewichtiger, dat ik uiteengezet heb. Men zou hen opzoeken, meer uit vermaak of om zijn horoscoop te doen trekken dan om onderwezen te worden. Degene die het ernst is zich te willen overtuigen, vindt daartoe, indien hij er met volharding en goede wil naar zoekt, vroeg of laat de gelegenheid, maar hij zal niet door de bijwoning van een bijeenkomst overtuigd worden indien hij zich daartoe vooraf niet heeft voorbereid. En zo hij er een ongunstige indruk van behoudt, zal hij bij het heengaan nog minder dan bij zijn komst overtuigd zijn. Doordien hij niets ernstigs gezien zal hebben, zal hij wellicht een afkeer van verdere studie krijgen. Een en ander wordt door de ondervinding bevestigd. Maar behalve die zedelijke overweging wijst ons de vooruitgang in de spiritistische wetenschap, door ons beter met de voorwaarden waaronder zich de manifestaties voordoen bekend te maken, op een materieel bezwaar dat men in de aanvang niet bevroedde. Dat bezwaar heeft zijn oorzaak uit de affiniteit die tussen het fluïdum van de opgeroepen Geest en dat van het medium moet bestaan. Ik zet iedere gedachte van bedrog of list terzijde en veronderstel dus bepaalde eerlijkheid. Wil

een medium van beroep in staat zijn ten allen tijde aan ieder die hem komt raadplegen alle waarborg van te zullen slagen aanbieden, dan zou het voor hem nodig zijn een voortdurende en algemene geschiktheid te bezitten, dat wil zeggen, dat hij zich op ieder gegeven ogenblik en met iedere Geest in betrekking zou moeten kunnen stellen om ten allen tijde, evenals een geneesheer, ter beschikking van het publiek te kunnen staan. Alle oproepingen die men van hem vergde, zou hij moeten kunnen doen. Zulks nu is het geval met geen enkel medium, zomin onder de belanglozen als onder de bezoldigden, en wel door oorzaken geheel van de wil van de Geest onafhankelijk. Die oorzaken kan ik in dit korte bestek niet ontwikkelen omdat ik nu geen volledige cursus over het spiritisme houd. Ik zal mij dus bepalen tot de mededeling dat de fluïdische affiniteiten, welke de grondslag van de mediumnieke gave zijn, geheel individueel en niet algemeen zijn; dat die affiniteit tussen het medium en zekere Geest wel, en tussen hem en een andere Geest niet kan bestaan; dat zonder het bestaan van die affiniteit, waarvan de schakering zeer verschillend is, de betrekking onvolledig, vals of onmogelijk kan zijn; dat meestal de assimilatie tussen de Geest en het medium eerst na lange tijd plaats vindt en dat het niet één van de tien keren gebeurt dat die dadelijk volkomen tot stand komt. U ziet uit een en ander, meneer, dat het mediumschap aan min of meer organische wetten, waaraan ieder medium is onderworpen, ondergeschikt is. Men kan niet ontkennen dat zulks een klip voor de mediums van beroep is, aangezien de mogelijkheid en de juistheid van de mededelingen afhangen van oorzaken, geheel onafhankelijk van het medium of van de Geest. (Zie hierna hoofdstuk II, over de mediums). Indien wij dus de exploitatie van het mediumschap sterk afkeuren, geschiedt dat niet uit grilligheid of stelselzucht, maar omdat de beginselen die de betrekking met de onzichtbare wereld regelen, zelf in strijd zijn met de regelmaat en juistheid welke van het medium dat zich ter beschikking van het publiek stelt, geëist wordt, en omdat de zucht om de betalende genoeg te doen tot misbruik leidt. Ik trek er de gevolgtrekking niet uit dat alle bezoldigde mediums kwakzalvers zijn. Maar ik beweer dat het lokaas van de winst tot kwakzalverij aanleiding geeft, en de verdenking van kwakzalverij, zo al niet wettigt, dan toch doet ontstaan. Die zich wil overtuigen moet vóór alles op eerlijkheid kunnen staan maken.

De Mediums en de Toveraars

De Bez. Het komt mij voor dat indien het mediumschap bestaat uit het zich in betrekking stellen met geheime machten, mediums en tovenaars ten naaste bij hetzelfde betekenen.

A. K. Er zijn ten allen tijde natuurlijke en onbewuste mediums geweest die alleen doordat zij buitengewone onbegrepen verschijnselen te voorschijn brachten, als tovenaars beschouwd en van een verbond met den duivel te hebben gesloten beschuldigd zijn. Hetzelfde heeft men van de meeste geleerden die meer dan gewone kundigheden bezaten, gezegd. De onwetendheid heeft zich hun macht vergroot voorgesteld en zijzelf hebben dikwijls van de lichtgelovigheid misbruik gemaakt en die tot eigen voordeel aangewend. Vandaar de rechtvaardige verachting die hen getroffen heeft. Het is voldoende om de macht die men aan de tovenaars toeschreef met het vermogen dat de wezenlijke mediums bezitten, te vergelijken om het onderscheid te zien. Doch de meeste van de vitters gaven zich die moeite niet. Het spiritisme, welverre van de toverij te doen herleven, vernietigt die geheel en al door haar van die voorgewende bovennatuurlijke macht, van haar bezweringen, haar toverschrift, haar amuletten en talismans te beroven, en door de mogelijke uitwerkselen, zonder de natuurwetten te overtreden, tot hun juiste waarde terug te brengen. De gelijkvormigheid, die enige mensen voorwenden te zien, komt door de dwaling waarin zij verkeren: dat de Geesten onder de bevelen van de mediums staan. Het stuit hen tegen de borst te geloven dat het van de eerste de beste kan afhangen om op bevel en op een bepaald oogenblik de Geest van deze of gene meer of min beroemde man te doen verschijnen. En hierin hebben zij volkomen gelijk. Doch indien zij, alvorens de steen op het spiritisme te werpen, zich de moeite gegeven hadden onderzoek er naar te doen, dan zouden zij weten dat het spiritisme bepaald leert: dat de Geesten volstrekt niet aan de grillen, van wie ook, onderworpen zijn, en dat niemand hen tegen hun wil kan doen verschijnen. Waaruit dus volgt: dat mediums geen tovenaars zijn.

De Bez. Hieruit zou dus voortvloeien dat alle verschijnselen welke sommige mediums naar verkiezen en in het publiek vertonen, volgens u niets anders dan goochelarij zijn?

A. K. Ik zeg niet dat het absoluut zo is, want zodanige verschijnselen zijn niet onmogelijk omdat er Geesten van een zeer lage orde zijn die zich daartoe lenen, en er genoeg in kunnen vinden, misschien omdat zij gedurende hun leven het vak van kunstenvertonen bij de hand hebben gehad. En ook omdat er mediums zijn voor dit soort van manifestaties bijzonder geschikt. Maar het gewone gezonde verstand verwerpt de gedachte dat enigszins verheven Geesten kunsten zouden komen maken om de nieuwsgierigen te vermaken. Het verkrijgen van dergelijke verschijnselen naar eigen wil,

en vooral in het openbaar, is altijd verdacht. In dat geval komen het mediumschap en de goochelarij elkander zo nabij dat het dikwijls zeer moeilijk wordt ze van elkander te onderkennen. Alvorens ze voor werken van de Geesten te verklaren, moet men ze nauwkeurig nagaan, en zowel het karakter en de antecedenten van het medium als een aantal andere omstandigheden, welke een grondige studie van de theorie en van de spiritistische verschijnselen alleen kan doen beoordelen, in aanmerking nemen. Het is opmerkelijk dat zulk soort van mediumschap, indien het wezenlijk bestaat, tot de voortbrenging van hetzelfde verschijnsel, met enige kleine verscheidenheden, welke niet van die aard zijn dat zij de twijfel kunnen opheffen, beperkt blijft. Een algehele belangloosheid is de beste waarborg voor eerlijkheid. Wat er van de werkelijkheid van die vertoningen als mediumniek verschijnsel zij, zij hebben een goede uitwerking, doordat zij aan het spiritistisch idee weerklank geven. De strijd die er over gevoerd wordt, wekt bij velen de lust tot dieper studie op. Maar zeker is het dat het niet daar is dat men ernstig onderricht over het spiritisme, noch over de filosofie van de leer moet gaan zoeken. Het is slechts een middel om de aandacht van de onverschilligen er op te vestigen en om de halsstarrigsten te noodzaken erover te spreken.

Verscheidenheid van de Geesten

De Bez. U spreekt van goede en kwade, ernstige en lichtzinnige Geesten. Om u de waarheid te zeggen, begrijp ik die onderscheiding niet. Het komt mij voor dat bij het afleggen van hun lichamelijk omhulsel, zij zich ook van de aan de stof eigene onvolmaaktheden moeten ontdoen; dat het licht zich voor hen over al de waarheden die voor ons verborgen zijn, moet verspreiden, en dat zij van alle aardse vooroordelen moeten bevrijd zijn.'

A. K. Zonder twijfel zijn zij van de lichamelijke onvolmaaktheden, dat wil zeggen, van ziekten en gebreken van het lichaam, bevrijd. Maar de zedelijke onvolmaaktheden behoren aan de Geest, en niet aan het lichaam. Onder de Geesten zijn er die min of meer intellectueel en zedelijk ontwikkeld zijn. Het zou een dwaling zijn te geloven dat de Geesten, alleen door het verlaten van hun stoffelijk lichaam, ineens door het licht van de waarheid doordrongen zouden wezen. Geloof u, bijvoorbeeld, dat wanneer u sterven zult, er geen onderscheid zal bestaan tussen uw Geest en die van een booswicht? Indien dat het geval was, waartoe zou het u dan gediend hebben aan uw onderwijs en uw verbetering gearbeid te hebben, daar een deugniet na zijn dood hetzelfde als u zou zijn.

De vooruitgang van de Geesten vindt slechts trapsgewijze, en dikwijls zeer langzaam, plaats. Onder hen zijn er, en dat hangt van hun reinheid af, die de dingen uit een juister oogpunt dan gedurende hun leven beschouwen; anderen daarentegen hebben nog dezelfde driften, dezelfde vooroordelen en dwalingen, totdat zij door de tijd en door nieuwe beproevingen verlichter zullen zijn geworden. Let wel op dat de ondervinding ons dit geleerd heeft, want het is in die onderscheidene toestanden dat de Geesten ons bij hun manifestaties verschijnen. Het is dus een grondbeginsel van het spiritisme dat er Geesten op alle mogelijke trappen van verstands- en zedelijkheidsontwikkeling zijn.

De Bez. Maar hoe komt het dat niet alle Geesten volmaakt zijn? God heeft er dus van alle klassen geschapen?

A. K. Men zou met evenveel grond kunnen vragen, waarom al de kwekelingen van een college niet tot de klasse der wijsbegeerte gevorderd zijn. De Geesten hebben allen dezelfde oorsprong en dezelfde bestemming. De verscheidenheden die onder hen bestaan, worden niet gevormd door afzonderlijke soorten maar door onderscheidene trappen van vooruitgang. De Geesten zijn niet volmaakt, aangezien het de zielen van mensen zijn en deze zelf niet volmaakt zijn. Eveneens zijn de mensen niet volmaakt aangezien zij incarnaties van min of meer vooruitgegane Geesten zijn. De lichamelijke en de geestelijke wereld gaan steeds over en weer in elkander over. Door de dood van het lichaam verstrekt de stoffelijke wereld haar aandeel aan de Geestenwereld. Door de geboorten onderhoudt de Geestenwereld het mensdom. Bij elk nieuw bestaan maakt de Geest een grotere of kleinere vordering, en als hij op aarde de hoeveelheid van kennis en zedelijkheid, welke daar verkrijgbaar is, verworven heeft, verlaat hij die om in een hogere wereld over te gaan in welke hij nieuwe dingen leren zal.

De Geesten welke de onzichtbare bevolking der aarde uitmaken, zijn als het ware het evenbeeld der lichamelijke wereld. Men vindt daar dezelfde ondeugden, dezelfde deugden. Er zijn onder de Geesten geleerden, onwetende en valse geleerden, wijzen en dwazen, wijsgeren, babbelaars en stelselzuchtigen.

Daar velen zich niet van hun vooroordelen hebben kunnen ontdoen, vindt men er alle staatkundige en godsdienstige stellingen vertegenwoordigd. Iedereen spreekt er naar eigen opvatting, en hetgeen de Geesten zeggen, is dikwijls niets anders dan hun persoonlijk gevoelen. Daarom moet men niet al wat zij zeggen blindelings geloven.

De Bez. Indien het er zo mee gesteld is dan bestaat er een oneindig bezwaar, om

in de strijd tussen die verschillende denkbeelden, waarheid van dwaling te herkennen, en ik zie niet in dat de Geesten tot iets bijzonders dienstig zijn of wat wij aan hun gesprekken hebben.

A. K. Zelfs indien de Geesten alleen daartoe dienden, om ons te leren dat er Geesten bestaan en dat die Geesten de zielen der mensen zijn, zou dan dit niet reeds van groot belang wezen voor al degenen die er aan twifelen een ziel te hebben, en die niet weten wat er na hun dood van hen worden zal?

Evenals alle wijsgerige wetenschappen vereist ook het spiritisme lange studies en een uiterst nauwkeurig onderzoek. Alleen daardoor leert men waarheid van bedrog onderscheiden, en de middelen om bedrieglijke Geesten te verwijderen kennen. Boven de Geesten van minder gehalte zijn de verheven Geesten die niets dan het goede willen, en aan wie de zending is opgedragen de mensen op de goede weg te leiden.

Nu is het onze taak die verheven Geesten te leren verstaan en te waarderen. Zij leren ons grote dingen, maar geloof daarom niet dat de kennis der minderen ons van geen nut is. Om een volk te kennen moet men het van alle kanten bezien.

U zelf bent er het bewijs van: u waart de mening toegedaan dat het voor de Geesten voldoende is om hun lichaam af te leggen teneinde tevens van hun zedelijke onvolmaaktheden verlost te zijn. Nu is het alleen de omgang met hen die ons het tegendeel geleerd en de ware staat der Geestenwereld heeft doen kennen, een wereld die voor ons allen van het hoogste belang is. Wij moeten er immers allen heengaan. Wat nu de dwalingen betreft die door het verschil van inzicht der Geesten kunnen ontstaan, deze zullen van zelf verdwijnen naarmate men de goede van de kwade Geesten, de geleerde van de onwetende, de oprechte van de huichelachtige, op dezelfde wijze als bij ons, leert onderscheiden, en dan zal het gezond verstand de valse leer veroordelen.

De Bez. Mijn bezwaar blijft evenwel ten opzichte van de wetenschappelijke en andere vragen die men tot de Geesten kan richten, bestaan. Het uiteenlopende van hun gevoelens over theorieën welke de geleerde wereld verdelen, laten ook ons in de onzekerheid. Ik begrijp dat alle Geesten niet even geleerd zijn, allen niet alles kunnen weten. Maar als dit zoo is, welk gewicht heeft dan het gevoelen van degenen die weten, voor ons indien wij niet kunnen nagaan wie gelijk of ongelijk heeft. Men kan zich dan evengoed in plaats van tot de Geesten, tot de mensen wenden.

A. K. Deze opmerking is alweer een gevolg van uw onbekendheid met het

wezenlijke karakter van het spiritisme. Hij die gelooft dat hij er een gemakkelijk middel in gevonden heeft om alles te weten, alles te ontdekken, verkeert in een grove dwaling.

Het is niet aan de Geesten opgedragen ons de wetenschap kant en klaar deelachtig te doen worden. Het zou inderdaad zeer gemakkelijk zijn indien wij slechts te vragen hadden om bediend te worden, en ons op die wijze de moeite van onderzoeken konden besparen. God wil dat wij werken, dat wij ons verstand oefenen. Wij kunnen alleen tot die prijs kennis verkrijgen. De Geesten komen niet om ons van die noodzakelijkheid te ontheffen: *zij zijn wat zij zijn, en het Spiritisme heeft ten doel de Geesten te leren kennen*, ten einde door analogie te kunnen weten wat wij eenmaal zelf zullen zijn, en niet om ons datgene wat ons nog verborgen moet blijven te doen kennen; noch om ons dingen vóór dat de tijd daar is te openbaren.

Evenmin zijn de Geesten waarzeggers, en hij die zich met de hoop vleit door hen zekere geheimen te zullen ontdekken, stelt zich aan zonderlinge misleidingen van de spotgeesten bloot. Kortom: *het spiritisme is een wetenschap van ervaring, en niet van waarzeggen of winstbejag*. Wij bestuderen die wetenschap ten einde de toestand van de individualiteiten van de onzichtbare wereld, de betrekking die tussen haar en ons bestaat, en haar geheime werking op de zichtbare wereld, te leren kennen; niet om het stoffelijk voordeel, dat wij er uit zouden kunnen trekken. Uit dat oogpunt beschouwd, bestaat er niet één Geest waarvan de studie nutteloos is. Van allen leren wij iets, hun onvolmaaktheden, gebreken, tekortkomingen, hunne onwetendheid zelfs, zijn evenveel onderwerpen voor waarneming, die ons in het innerlijke van die wereld binnenleiden. En als niet zij het zijn die ons door lessen onderwijzen, dan zijn wij het die onszelf, door hen na te gaan, ontwikkelen, evenals wij dat doen wanneer wij de zeden van een ons onbekend volk bestuderen.

Wat de Hogere Geesten betreft, deze leren ons veel. Maar altijd binnen de grenzen van het mogelijke, en meer dan zij ons kunnen of mogen openbaren moet men hun niet vragen. Men moet tevreden zijn met hetgeen zij ons mededelen. Door verder te willen gaan, stelt men zich aan bedrog van lichtzinnige Geesten bloot die altijd bereid zijn op alles te antwoorden. Het is de ondervinding die ons de maatstaf van het vertrouwen dat wij in hen stellen kunnen, aan de hand doet.

Praktisch nut der manifestaties

De Bez. Nemen wij nu de zaak als bewezen, en het spiritisme als wezenlijkheid aan: wat kan daar nu het praktisch nut van zijn? Tot nu toe heeft men het zonder

spiritisme gedaan. Het komt mij dus voor dat men het nog wel wat langer kan ontberen, en dat men zonder spiritisme toch zeer gelukkig leven kan.

A. K. Hetzelfde zou men van de spoorwegen en van de stoom kunnen zeggen zonder welke men eveneens zeer goed geleefd heeft. Indien men door praktisch nut verstaat de middelen om goed te leven, fortuin te maken, de toekomst te kennen, steenkoolmijnen of verborgen schatten te ontdekken, erfenissen te krijgen, arbeid te besparen, dan dient het spiritisme nergens toe. Het kan de beursnoteringen niet doen stijgen noch dalen. Ook kan het niet in aandelen omgezet worden, ook geen voor exploitatie gereedgemaakte uitvindingen opleveren. Maar hoeveel wetenschappen zouden, van dit standpunt beschouwd, dan niet nutteloos zijn! Hoeveel bestaan er nu nog die, als handelsartikel beschouwd, zonder voordeel zijn. De mensen leefden even goed vóórdat men de nieuwe planeten ontdekt had; vóór dat men wist dat de aarde om de zon, en niet de zon om de aarde draait; vóór dat men de verduistering der hemellichamen berekend, en vóór dat men de microscopische wereld en honderd andere dingen ontdekt had. De boer heeft, om te leven en zijn akker te bebouwen, niet nodig te weten wat een komeet is. Waartoe doen dan de geleerden al zulke onderzoekingen en wie zou toch durven zeggen dat zij hun tijd verspillen?

Alles wat strekken kan om slechts een hoekje van den sluier op te lichten, werkt tot de ontwikkeling van het verstand mee en verruimt de kring der gedachten door ons een dieper inzicht in de natuurwetten te geven. De Geestenwereld bestaat immers eveneens tengevolge van een van die natuurwetten. Het spiritisme leert ons die wet kennen. Het leert ons de invloed die de onzichtbare wereld op de zichtbare uitoefent, en de betrekking die tussen beide bestaat, evenals de sterrenkunde ons de betrekking tussen de hemellichamen en de aarde leert. Het leert ons die wet kennen als een der krachten die het Heelal beheersen en die meewerken tot de instandhouding van de algemene harmonie. Veronderstellen wij eens dat het nut van het spiritisme zich daartoe bepaalt: zou dan de openbaring van het bestaan van zodanige macht, afgescheiden van enige zedelijke leer, niet reeds veel zijn? Is een geheel nieuwe wereld die zich aan ons openbaart, dan niets? Vooral wanneer die kennis ons op de goeden weg tot oplossing van een menigte tot hertoe onoplosbare vraagstukken brengt? Is het niets, als zij ons inwijdt in de geheimen van gene zijde van het graf, die ons toch wel niet onverschillig kunnen zijn, daar wij allen vroeg of laat die onvermijdelijke stap moeten doen? Maar er bestaat nog een meer positief nut van het spiritisme, en dat is de zedelijke invloed die het door de kracht der zaak zelf uitoefent. Het spiritisme is het onweerlegbaar bewijs van het

voortbestaan der ziel, van haar individualiteit na de dood, van haar onsterfelijkheid en van haar toekomstig lot. Het spiritisme is dus de vernietiging van het materialisme, niet door redenering, maar door feiten.

Men moet van het spiritisme alleen dat vergen, wat het geven kan, en er niets boven zijn voorzorgend doel in zoeken. Vóórdát de sterrenkunde ernstige vorderingen gemaakt had, geloofde men aan sterrenwichelarij. Zou het daarom verstandig zijn te zeggen dat de sterrenkunde nergens goed voor is, omdat men uit de invloed der hemellichamen de voorspelling der toekomst niet meer kan doen? Evenals de sterrenkunde de sterrenwichelarij heeft doen vallen, doet het spiritisme zulks de waarzeggers en tovenaars. Het spiritisme staat tot de toverkunst, als de sterrenkunde tot de sterrenwichelarij, en als scheikunde tot alchemie.

Krankzinnigheid. Zelfmoord. Beheersing door Geesten

De Bez. Er zijn mensen die de spiritistische denkbeelden beschouwen als zodanige ideeën, die er toe leiden dat het verstand gekrenkt wordt en die het daarom voorzichtig achten de verspreiding ervan tegen te gaan.

A. K. U kent het gezegde: Als men een hond wil doodslaan, dan zegt men dat hij dol is. Het is dus niet te verwonderen dat de vijanden van het spiritisme van alle voorwendzels gebruik maken, en het bovenaangehaalde komt hun geschikt voor om de vrees en de prikkelbaarheid op te wekken. Zij maken er dus gretig gebruik van. Maar ook dat voorwendsel blijkt bij het minste onderzoek zonder kracht. Hoor dus over deze krankzinnigheid de redeneringen van een krankzinnige.

Alle diepe, aanhoudende en met innigheid opgevatte overdenkingen van de geest kunnen waanzin veroorzaken: kunsten, wetenschappen, ja zelfs de godsdienst leveren daartoe hun deel. De waanzin heeft een pathologische toestand van de hersenen (werktuig voor het denken) tot grondslag. Is dat werktuig ontstemd, dan is het denkvermogen bedorven. De waanzin is dus een opvolgend uitwerksel waarvan de eerste oorzaak een organische voorbeschikking is die de hersenen min of meer vatbaar voor sommige indrukken maakt; en dit is zo waar dat men mensen ziet die buiten gewoon veel denken en toch niet krankzinnig worden, terwijl er anderen zijn die het na de onbeduidendste overprikkeling worden. Indien er dus voorbeschikking tot krankzinnigheid bestaat, zal deze het karakter aannemen van de gedachte waarmede de geest zich het

meest bezighoudt, en een overheersend denkbeeld (idee-fixe) worden. Dat overheersend denkbeeld zal, al naarmate men zich veel met iets bezighoudt, bij dezen de Geesten, bij anderen God, de engelen, de duivel, het fortuin, macht, een kunst, een wetenschap, de moederstaat, een sociaal of staatkundig systeem kunnen zijn. Het is waarschijnlijk dat de Godsdienstige waanzinnige een spiritistische krankzinnige zou geworden zijn, indien het spiritisme zijn hoofdgedachte geweest ware. Het is waar dat men in een dagblad vermeld vindt dat men in een enkele streek in Amerika (de naam is mij ontschoten) vier duizend gevallen van spiritistische krankzinnigheid telde. Maar het is evengoed bekend dat het bij onze bestrijders ook een idee fixe is te geloven dat zij alleen met verstand begaafd zijn, en dat is eveneens een waanzin. In hun ogen zijn alle spiritisten rijp voor het dolhuis; en dientengevolge tellen zij al de spiritisten van die streek, vierduizend in getal, onder de krankzinnigen. Als men zo rekt dan telt men die in de Verenigde Staten bij honderdduizenden, en in alle andere landen der wereld bij nog groter getale. Deze aardigheid begint oudbakken te worden sinds men door die krankzinnigheid de beschaafde klassen der maatschappij ziet aangetast.

Men heeft een ontzaglijke ophef gemaakt van een bekend geval, dat van Victor Hennequin. Maar men vergeet dat deze, lang voordat hij zich met het spiritisme afgaf, vele bewijzen van zonderlinge afdwalingen van de geest gegeven had. Indien de draaiende tafels niet waren verschenen (die, naar een geestige woordspeling van onze tegenstanders, zijn hoofd deden draaien) dan zou zijn krankzinnigheid een andere richting zijn uitgegaan.